

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
Civiltiesisko zinātņu katedra

Bakalaura darbs

„Līzinga līguma regulējums Komerclikumā”

Saņemts
Civiltiesisko zinātņu katedra
2009.g. ____ . decembrī

Sekretāres paraksts

Nepilna laika klātienes nodaļas
6. semestra students
Kristaps Stankus
ks08397
Zinātniskais vadītājs
Dr. iur. Jānis Kārklīšs

Rīga, 2009

Saturs

Ievads	3
1. Līzings veidi un tiesiskais regulējums	6
1.1. Līzings – pazīmes un klasifikācija	6
1.1.1. Finanšu līzings	7
1.1.2. Operatīvais līzings	9
1.2. Līdzšinējais līzings tiesiskais regulējums Latvijā.....	11
1.2.1. Finanšu līzings regulējums atbilstoši LR Civillikumā regulētajai nomai	11
1.2.2. Finanšu līzings regulējums atbilstoši LR Civillikumā regulētajam pirkumam	14
1.2.3. Finanšu līzings regulējums atbilstoši LR Civillikumā regulētajam aizdevumam	15
1.3. Latvijas finanšu sistēmā adaptētās normas	16
2. Ārvalstu un starptautiskā pieredze līzings tiesiskajā regulējumā	20
2.1. ASV	20
2.2. Lielbritānija	23
2.3. Vācija	24
2.4. Francija	24
2.5. Krievijas Federācija	25
2.6. UNIDROIT konvencija par starptautisko finanšu (finansiālo) līzingu	27
3. Komerclikumā ietvertais līzings līguma regulējums	30
3.1. Analīze un pielietojamība	30
3.2. Salīdzinājums ar UNIDROIT paraug likuma normām	37
4. Kopsavilkums	43
5. Izmantotās literatūras un juridisko aktu saraksts	47
6. Anotācija angļu valodā.....	49

Ievads

„Bagātība ir lietošanā, bet ne īpašuma tiesībā”

Aristotelis

„Kapitāla uzkrāšanās nav sekas īpašuma tiesību iegūšanai pār lietu, drīzāk tā ir to produktīva izmantošana” Ādams Smits („The Wealth of Nations”)

Civiltiesisko attiecību rašanās nepieciešamībai vienmēr ir bijis racionāls pamats, to attīstība un nostiprināšana tiesību normās ikvienā no cilvēces attīstības posmiem, atkarīga no tā brīža saimnieciskās attīstības pakāpes. 20. gadsimts cilvēces vēsturē ir iezīmējies ar strauju sociālekonomisko un tehnoloģisko attīstību, kam par pamatu kalpoja labvēlīga vide efektīvai kapitāla izmantošanai. Mūsdienās kapitāls jau tiek aplūkots nevis kā lietu kopums, bet gan kā to spēja nest augļus.

Lai gan līzings pamatidejas atziņas parādījās vairāk kā divi tūkstoši gadi atpakaļ, reālu izpausmi līzings ieguva tikai 1877. gadā, kad ASV reģistrētā telefonu kompānija Bell sāka piedāvāt telefonus nomāt ar tiesībām tos iegūt īpašuma beidzoties līguma termiņam par simbolisku samaksu.¹ Tam sekoja pirmais auto līzings 20. gadsimta sākumā un masveidīga industriālo iekārtu noma valstu valdību pasūtījumiem II Pasaules Kara laikā. 1952. gadā tiek dibināta pirmā specializētā līzings kompānija United States Leasing Corporation. Tomēr sabiedrības aizspriedumi par īpašuma tiesību pār aktīvu uzskatīšana par vienīgo pieņemamo tiesisko stāvokli, kavēja līzings nostiprināšanos kā pastāvīgam darījuma veidam tirgus ekonomikā. Lūzuma punkts notika 60jos gados, mainoties sabiedrības attieksmei, bez tam nopietnu atspaidu uz šī darījuma veida attīstību atstāja arī „Bank of England” lēmums 1969. gadā atvieglot banku aizdošanas nosacījumus līzings kompānijām.² Tas nodrošināja būtisku kapitāla pieplūdi šai augošajai nozarei. Turpmākajos gadu desmitos līzings darījums nostiprinājās ne tikai kā vadošais aktīvu finansēšanas vieds, bet arī ļāva apskatīt tirgus ekonomikas modeli no pavisam atšķirīga skatu punkta.

Neskatoties uz līzings straujo ekonomisko attīstību, to pašu nevar teikt par līzings tiesisko regulējumu, it sevišķi romāņu – ģermāņu tiesību sistēmā. Vēl joprojām pastāv vairākas

¹ <http://www.ikb-leasing.de/de/Informationen/veroeffentlichungen/marktdaten.jsp?i=0&null&lang=en> (aplūkots 2008. gada 18. oktobrī)

² http://www.accaglobal.com/publicinterest/activities/research/reports/smallbusiness_research/op-028 (aplūkots 2008. gada 18. oktobrī)

stabilas tiesību doktrīnas, kas atbalsta atšķirīgu līzīngā definējumā un tiesisko regulējumā. Pamatā var izšķirt četrus novirzienus līzīngā identificēšanā, kas radušies pamatojoties uz jau labi pazīstamu tiesisku darījumu pazīmju pamata, kas skaidri ir pamanāmas līzīngā darījumā – pirkums, aizdevums un noma, kā arī šo trīs darījumu sintēze.³ Tātad viens no pirmajiem plaši pārstāvētajiem viedokļiem par līzīngā saturu ir tā pielīdzīnāšana pirkumam. Tomēr līzīngā paveidu plašā evolūcija šo uzskatu gadu laikā ir ievērojami vājinājusi, tā kā sākotnējā līzīngā funkcija – jaunu tīrdzniecības kanālu atrašana un paplašināšana, nav vairs tik aktuāla kā agrāk. Vislielākajā mērā savstarpēji konkurē teorijas, kas uz līzīngā attīcina aizdevuma (finansēšanas) vai nomas tiesisko regulējumā. Vērā ņemami argumenti par labu nomai vai aizdevumam ir gan vienai, gan otrai teorijai, tomēr apskatot tās katru atsevišķi, spilgti iezīmējas arī katras teorijas vājās puses un nespēja pilnvērtīgi regulēt līzīngā kā darījumu. Jāmin, ka valstiskā mērogā parasti ir tendence atbalstīt teoriju par līzīngā pielīdzīnāšanu nomas attīcībām. Var teikt, ka arī Latvijas Republikas speciālajos tiesību aktos līzīngā tiek definēts kā nomas pirkums vai noma.⁴ Tajā pašā laikā nevar nepamanīt ievērojamo finansēšanas nozīmi līzīngā darījumos. Jaunākā un progresīvākā no līzīngā teorijām piedāvā aplūkot līzīngā kā pirkuma, aizdevuma un nomas sintēzi, tādejādi pasludinot līzīngā par pilnīgi jaunu (*sui generis*), iepriekš civiltiesībās neregulētu līgumu. Vairumā pasaules attīstīto valstu līzīngā darījumi netiek speciāli regulēti, līzīngā tiesiskā regulējuma avoti pamatā ir civiltiesības regulējošie tiesību akti, tiesu prakse un tiesību doktrīnas. Pastāv uzskats, ka ne Romāņu Ģermāņu, nedz Anglosakšu tiesību sistēmā nav atrodams pietiekami efektīvs, līzīngam piemērojams, tiesiskais ietvars, tādejā šāds tiesiskais ietvars ir jārada, iekļaujot tajā visās sistēmās noderīgo un atmetot visu lieko.⁵

Līzīngā ir vērtīgs instruments sabiedrības labklājības paaugstināšanai, kas it sevišķi ir aktuāls jaunattīstības valstīm, tai skaitā arī Latvijai. Savukārt attīstīto valstu interese par moderna līzīngā tiesiskā regulējuma izveidi jaunattīstības valstīs, par ko liecina vairāku attīstīto valstu izstrādātie līzīngā likumu paraugi⁶, ir labi saprotama, jo valstī ar attīstītu finansēšanas instrumentu tiesisko regulējumā daudz drošāk ir izvietot finanšu resursus, kā arī rast jaunus, ilgtspējīgus un maksāspējīgus preču noieta tirgus.

Līzīngā mūsdienu izpratnē Latvijā parādījās pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas, līdz ar tirgus ekonomikai atbilstošas finansēšanas sistēmas izveides sākumu. Pirmā līzīngā kompānija

³ Leja L. Par finanšu līzīngā juridisko dabu. Jurista Vārds, 2000. Nr. 14 (167);

⁴ MK 2006. gada 14. novembra noteikumi Nr.933 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība"

⁵ Castillo-Triana R. The UNIDROIT Model Law on Leasing. Background, foundation and application. p. 5

⁶ Gilyeart S.C. Recommendations for a new leasing law for Georgia. 2004

Latvijā tika dibināta 1992. gadā.⁷ 2000. gadā, kad Latvijas iekšzemes kopējais līzings portfelis tuvojās jau 120 miljonu latu robežai, tiek dibināta Latvijas Līzings Devēju asociācija (LLDA), kuras biedri ir Latvijas lielākās līzings kompānijas, un, kuru viens no mērķiem ir arī „Veikt likumdošanas, juridisko, nodokļu jautājumu, kas saistīti ar līzings un faktoringa pakalpojumiem, sakārtošanu”.⁸ Šī mērķa īstenošana LLDA nav bijusi īpaši veiksmīga, jo 2005. gadā Tieslietu ministrijas izstrādātā un MK apstiprinātā koncepcija "Par komercdarījumu tiesisko regulējumu", ko nolēma iestrādāt kā atsevišķu daļu 2000. gadā pieņemtajā Komerclikumā, paredzēja Komerclikumu papildināt ar noteikumiem par atsevišķiem komercdarījumu veidiem (komerciālo pirkuma līgumu, glabājuma līgumu, komisijas līgumu un preču ekspedīcijas līgumu), kuru vidū sākotnēji līzings netika minēts.⁹

Tieslietu ministrijas apsvērumus par līzings regulējuma ietveršanu Komerclikumā neietekmēja arī strauji augošais līzings tirgus, kas 2005. gadā bija sasniedzis 620 miljonu latu portfeli¹⁰, jeb ~10% no visa Latvijas finansēšanas tirgus¹¹. 2007. Gadā tomēr tiek mainīts viedoklis par līzings, kā pastāvīga darījuma nozīmi ekonomikā; tiek izstrādāts un apstiprināts MK rīkojums par grozījumiem koncepcijā "Par komercdarījumu tiesisko regulējumu", paredzot bez iepriekšminētajiem komercdarījuma veidiem arī līzings, faktoringu un franšīzi.¹²

2008. gada 18. decembrī Saeimā trešajā lasījumā tiek atbalstīts likumprojekts „Grozījumi Komerclikumā”, kurā ietverti arī 5 panti ar vispārēju līzings līguma regulējumu.

Darba mērķis ir izvērtēt un sniegt viedokli par līzings līguma regulējumu Komerclikumā, atbilstību un pielietojamību jau esošajam līzings tiesiskajam regulējumam. Lai sasniegtu izvirzīto darba mērķi, tiek uzstādīti sekojoši darba uzdevumi: 1) apskatīt līzings darījumu būtību, to veidus un būtiskākās iezīmes;

2) noskaidrot līdzšinējo līzings darījumu tiesisko regulējumu Latvijas Republikā.

3) apskatīt citu valstu pieredzi līzings līgumu tiesiskajā regulējumā;

4) analizēt Komerclikuma līzings līgumu regulējošās normas un tas salīdzināt ar Civiltiesību unifikācijas starptautiskā institūta (UNIDROIT) izstrādātajām paraug normām komerciālā līzings tiesiskajam regulējumam.

⁷ Geipele I. Līzings uzņēmējdarbībā. Rīga: Jumava, 1999. 31. lpp.

⁸ <http://www.llda.lv/par/merki.html> (aplūkots 2008. gada 21. Oktobrī)

⁹ MK 2005. gada 16. Novembra rīkojums Nr. 731 „Koncepcija "Par komercdarījumu tiesisko regulējumu"”.

<http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=1867>

¹⁰ <http://www.llda.lv/par/statistika.html> (aplūkots 2008. gada 23. Oktobrī)

¹¹ <http://www.bankasoc.lv/lka/statistika/nozare/article.php?id=608769> (aplūkots 2008. gada 23. Oktobrī)

¹² MK 2007. gada 19. Aprīļa rīkojums Nr. 212, Grozījumi koncepcijā "Par komercdarījumu tiesisko regulējumu".

1. Līzings veidi un tiesiskais regulējums

1.1. Līzings – pazīmes un klasifikācija

Vārds līzings (angl. *Leasing*) cēlies no angļu vārda „*lease*” – latv. noma, īre, darbības vārda ilgstošās tagadnes formas. Šis apstākļi acīmredzami norāda, ka termins *Līzings*, vēsturiski savu saturu pildījis no nomas/īres tiesiskajām attiecībām. Taču tas nav pietiekams pamats uzskatīt līzingu par nomu vai tikai noma pietuvināmu jēdzienu. Pēc autora domām, termins *Līzings* saturiski ir pārāk plašs, pat lai ar to apzīmētu kādu savstarpēji līdzīgu darījumu grupu. Ar tādiem pašiem panākumiem būtu lietojams arī termins noma. Ar līzingu plašākā nozīmē parasti saprot darījumu, kur līzings devējam piederoša lieta tiek nodota lietošanā pret zināmu atlīdzību līzings ņēmējam. Šāds līzings traktējums principā atbilst LR Civillikuma nomas/īres definīcijai. Šī apstākļa dēļ, bieži izskan diametrāli pretēji apgalvojumi par līzings saturu, to pielīdzinot tikai noma¹³, vai arī jebkam citam, tikai ne noma.¹⁴ Šaurākai līzings izpratnei nepieciešama līzings klasifikācija pa līzings veidiem. Praksē ir sastopami daudz un dažādu līzings veidi, piemēram, finanšu līzings, operatīvais līzings, automašīnu līzings, iekārtu līzings, pilna servisa līzings, nekustamā īpašuma līzings, komerctransporta līzings, ilgtermiņa, īstermiņa u.c. Šos dažādo līzings veidu nosaukumu avots pamatā ir līzings kompānijas, kas izvēlētajā līzings veida nosaukumā cenšas ietilpināt būtiskākās konkrētā līguma pazīmes. Tik ievērojama līzings veidu dažādība, katrā ziņā neveicina ne vienprātīgu izprati par līzings saturu, ne arī atvieglo līzings ņēmēju izvēli par labu vienam vai otram līzings veidam. Kā redzams no iepriekšminētajiem līzings veidu piemēriem, tie satur divu veidu pazīmes, kas raksturo vai nu līzings objektu (lieta, kas tiek nodota līzings līguma ietvaros), vai arī līguma pušu tiesības un pienākumus. Šāds līzings klasifikācijas princips ir pazīstams kā līzings klasifikācija pēc „līgumisko pienākumu rakstura” un „līzings objekta veida”.¹⁵ Klasificējot līzings veidus pēc līgumisko pienākumu rakstura, pamatā nodalāmi finanšu līzings un operatīvais līzings. Zem šī kritērija līzings līgumus būtu pieļaujams klasificēt arī pēc termiņa, struktūras – tiešais, atgriezeniskais vai piegādātāja līzings, kā arī līzings līguma blakusnoteikumiem, piemēram, pilna servisa līzings – tā kā tie visi raksturo līzings līguma ietvertos pušu pienākumus. Klasificējot līzingu pēc līzings objekta veida, tiek

¹³ „Līzings: viedokļi, problēmas, risinājumi”. Latvijas Ekonomists, 1998, Nr. 5, 60 lpp.

¹⁴ Skuratova N. „Līzings – tā nav noma, tas ir kaut kas cits”. Latvijas Ekonomists, 1998, Nr. 1, 77 lpp.

¹⁵ Leja L. Līzings līgumu kvalifikācija un saturs Latvijas privāttiesībās. Promocijas darbs. LU, 2006. 13 lpp.

izdalīts kustamo lietu līzings, nekustamo lietu līzings un patērētāju līzings.¹⁶ Pēc autora domām, patērētāju līzings, kā līzings veids, būtu drīzāk nodalāms klasificējot līzingu pēc tiesiskā regulējuma attiecībā uz līzingsaņēmēju – patērētāju līzings un komerciālais līzings. Tā kā dažādu līzingsa veidu pazīmes viena līguma ietvaros savstarpēji pārklājas, neļaujot konkrēto darījumu pieskaitīt pie viena vai otra līzingsa veida, autors pievienojas to tiesībzinātnieku viedoklim, ka līzings pamatā ir iedalāms finanšu līzingsā (*financing leasing, finance leasing, lease financing*) un operatīvajā līzingsā (*operating leasing*).

1.1.1. Finanšu līzings

Neskaidrs ir jautājums par finanšu līzingsa nosaukumu. Praksē visbiežāk ir sastopami dažādi šī līzingsa veida nosaukumi – *finanšu līzings* (*finance leasing*), *finansētais līzings* (*financing leasing*) un *finansētā noma*. Latvijā nodokļu sistēmu regulējošajos normatīvajos aktos šim līzingsa veidam pēc satura atbilstošs termins tiek lietots *izpirkuma noma*¹⁷. Pamatā neskaidrība ir par termina elementu, kas apzīmē finanses un finansēšanu, jo termins „līzings” plašākā nozīmē ir noma. Pastāv uzskats, ka vārda „finanšu” jeb „finanses” lietošana šī termina ietvaros nav juridiski korekta¹⁸, tā kā finanses (jeb nauda) kā patērējama lieta nevar būt par nomas objektu. Pēc autora domām šis uzskats nav viennozīmīgi vērtējams, jo termins „finanšu līzings” ir līzingsa klasifikācijas rezultāts pēc līzingsa līguma pienākuma rakstura, nevis pēc līzingsa objekta veida.

Klasiska finanšu līzingsa definīcija – divpusējs līgums starp līzingsa devēju un līzingsaņēmēju, saskaņā ar kuru pēc līzingsaņēmēja lūguma un norādījumiem, līzingsa devējs iegādājas līzingsaņēmēja izvēlētu lietu, kuru uz līzingsa līguma pamata nodod līzingsaņēmēja lietošanā, pretī saņemot ikmēneša vai citādi atrunātu maksu. Ar lietas nodošanu līzingsaņēmējam, līzingsa devējs nodod līzingsaņēmējam arī no lietas iegādes izrietošās prasījuma tiesības pret lietas pārdevēju.¹⁹ Aplūkojot finanšu līzingu kā atsevišķu līgumu pastāv uzskats, ka finanšu līzings kā darījums ir trīspusējs, tā kā finanšu līzingsa darījums sevī ietver divus atsevišķus, bet saistītus līgumus.²⁰ Pirmais līgums – piegādes (pirkuma) līgums, kas slēgts starp līzingsa devēju un piegādātāju, par līzingsa objektu, ko izvēlējis līzingsaņēmējs. Turklāt, piegādes (pirkuma) līgums satur līzingsaņēmējam pieņemamus līguma noteikumus. Finanšu līzingsa objekta izvēles procesā līzingsa devējs

¹⁶ Leja L. Līzingsa līgumu kvalifikācija un saturs Latvijas privāttiesībās. Promocijas darbs. LU, 2006. 13 lpp.

¹⁷ MK 2006. gada 14. novembra noteikumi Nr.933 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība"

¹⁸ Rudāns S. Par finansētā līzingsa formām. Jurista Vārds, 2002, Nr. 20(253)

¹⁹ Leja L. Līzingsa izpratne un pielietošana Latvijā un Eiropā (I). Likums un Tiesības 2003, Nr. 1(41), 12 lpp.

²⁰ Ronald C. C. Cuming. Model Rules for Lease Financing: A Possible Complement to the UNIDROIT Convention on International Financial Leasing.3 Uniform Law Review 1998, p. 375

neiesaistās, kā arī līzings ņēmējs nekādā ziņā nepaļaujas uz līzings devēja zināšanām šajā procesā. Šī ir būtiskākā no pazīmēm, kas nošķir finanšu līzings objektu no operatīvā līzings objekta, kā arī netieši norāda, nozīmīgo finansēšanas funkciju finanšu līzings, turpretī operatīvajā līzings – nomas funkciju. Otrs līgums – finanšu līzings līgums, uz kura pamata līzings objekts tiek nodots līzings ņēmējam un tiek pielīgts līzings ņēmēja pienākums atlīdzināt līzings devējam visus ar līzings objekta iegādi un finansēšanu saistītos izdevumus, veicot līzings maksājumus.

Finanšu līzings ņēmēju šajā darījumā saista trīs intereses: 1) iegūt līzings objekta lietošanas tiesības; 2) ar laiku iegūt līzings objekta īpašuma tiesības; 3) sasniegt „2” punktu, neieguldot finanšu resursus. Tādējādi var uzskatīt, ka finanšu līzings ir ilgstošs lietas iegādes darījums ar finansēšanas un nomas elementiem. Turklāt būtiskākie no tiem ir finansēšana un noma, tā kā finansēšana šajā gadījumā ir nomas iespējamības garants.

Iepriekšteiktais iezīmē vēl vienu būtisku finanšu līzings pazīmi – līzings ņēmēja ekonomisko interesi līzings objektā.²¹ Vienkāršāk to būtu raksturot, kā līzings objekta īpašuma tiesību pārēju no līzings devēja uz līzings ņēmēju pēc līzings līgumā visu atrunāto maksājumu veikšanas. Taču ne visas finanšu līzings līgumu konstrukcijas paredz īpašuma tiesību pārēju. To apstiprina ar 17. Starptautisko Grāmatvedības Standartu²² (SGS) izvirzītie kritēriji finanšu līzings nošķiršanai no operatīvā līzings ekonomiskās intereses jautājumā:

- 1) Līzings līguma termiņa beigās līzings devējs nodod līzings objekta īpašuma tiesības līzings ņēmējam;
- 2) Līzings ņēmējam ir tiesības (nevis pienākums) iegādāties līzings objektu līzings līguma termiņa beigās par iepriekš atrunātu cenu, kas paredzams būs pietiekami zemāka kā tiesības izmantošanas brīža tirgus cena;
- 3) Līzings līguma termiņš ir aptver lielāko daļu no līzings objekta saimnieciskās izmantošanas laika;
- 4) Paredzēto līzings maksājumu tagadnes summa ir vienāda vai lielāka par līzings objekta iegādes summu;
- 5) Līzings objekts ir specifiska rakstura – tāds, kuru bez būtiskām izmaiņām var izmantot tikai līzings ņēmējs.

²¹ Ronald C. C. Cuming. Model Rules for Lease Financing: A Possible Complement to the UNIDROIT Convention on International Financial Leasing.3 Uniform Law Review 1998. p. 376

²² Eiropas Komisijas Regula 2003. gada 29. septembra regula Nr. 1725/2003, „17. Starptautiskās Grāmatvedības Standarts”

Papildus jau minētajiem punktiem, 17. SGS kontekstā, finanšu līzings ir arī gadījumos, ja:

- tiek paredzēta līzings ņēmēja atbildību laužot finanšu līzings līgumu atlīdzināt līzings devējam visus zaudējumus;
- Līzings ņēmējs uzņemas risku par līzings objekta vērtības kritumu, kā arī saņem ekonomisku labumu vērtības palielināšanās gadījumā, piemēram, nomas atlaides formā;
- Līzings ņēmējam ir tiesības pagarināt līguma termiņu, turpmāk maksājot nomas maksu, kas ir būtiski zemāka par nomas maksu tirgū.

1.1.2. Operatīvais līzings

Operatīvais līzings pamatā netiek nošķirts no nomas²³ un tiek izprast kā sinonīms nomai finanšu līzings kontekstā. Šī iemesla dēļ literatūrā nav pieejamas operatīvā līzings definīcijas, kas būtu atšķirīga no nomas definīcijas. Turklāt bieži sastopamas operatīvā līzings definīcijas, kas izteiktas kā „viss pārējais, kas nav finanšu līzings” nomas ietvaros.²⁴ Vēsturiski operatīvais līzings kā termins veidojies no komplicētu industriālo iekārtu nomas gadījumiem, kuros kā papildus nomas līguma nosacījums tika iekļauts iekārtas operatora pakalpojumi. Parasti ar operatīvo līzingu saprot īstermiņa nomas attiecības, turklāt termiņš tiek aplūkots lietas ekonomiskās dzīves kontekstā; mēdz pat nošķirt, ka operatīvā līzings termiņš nevar būt ilgāks par 75% no lietas ekonomiski izmantojamās dzīves.²⁵ Operatīvais līzings tiek lietots arī kā sinonīms patiesajai nomai (*true lease*) nošķirot to no finanšu līzings, gadījumos kad finanšu līzings tiek izprasts kā nodrošinājuma līdzeklis (*security interest*) finansēšanā (*title finance*). Līdz ar ko operatīvā līzings gadījumā finansēšana un līzings objekta iegūšana īpašumā nav raksturīga, galvenokārt divu iemeslu dēļ: 1) lēmums par investīciju veikšanu tiek pieņemts pirms jebkādas iniciatīvas no potenciālā operatīvā līzings ņēmēja;²⁶ 2) galvenais ir lietas lietošanas tiesības, izslēdzot jebkādu citu operatīvā līzings ņēmēja ekonomisko interesi attiecībā uz operatīvā līzings objektu, kā arī attiecīgus riskus. Tā kā juridiskajā praksē nav sastopama jaušama operatīvā līzings nošķiršana no nomas. Savukārt operatīvā līzings ņēmējs, līzings

²³ Piemēram, autoru kolektīva darbā „*Principles of European Law: Lease of Goods*” operatīvais līzings netiek izdalīts kā nomas paveids, izceļot tikai finanšu līzingu, kam ir finansēšanas pazīmes.

²⁴ Eiropas Komisijas Regula 2003. gada 29. septembra regula Nr. 1725/2003, „17. Starptautiskās Grāmatvedības Standarts”

²⁵ Nevitt Peter K., Fabozzi Frank J. *Equipment Leasing*, 4th edition, John Wiley and Sons, 2000, p. 7

²⁶ Līzings devējs šajā gadījumā var būt gan līzings kompānija, kuras pamatfunkcija ir finansēšana, gan arī ražotājs (ražotāja izplatītāji), kura pamatfunkcija ir ražot un realizēt. Lai gan līzings kompānijas gadījumā, var šķist, ka operatīvā līzings ņēmējam ir iespēja norādīt konkrētu līzings objektu, ko līzēt, praksē lēmums par investīciju veikšanu līzings objektā ir pieņemts pirms tam, noslēdzot sadarbības līgumus ar konkrētiem līzings objektu pārdevējiem. Tādēļ labākajā gadījumā operatīvā līzings ņēmējs var izvēlēties no līzings devēja piedāvātajiem līzings objektiem.

objektu aplūko tikai no tā izmantošanas, jeb operacionālā viedokļa, nevis investīciju viedokļa kā finanšu līzinga gadījumā. Līzinga kompāniju iesaistīšanās it kā vienkāršas nomas operācijās skaidrojama ar to, ka nomas tirgus pats par sevi ir pārāk šaurs, dēļ ierobežoti pieejamā finansējuma, kas turpretī līzinga kompānijām nav šķērslis.

Iepriekšminētie apstākļi tad arī skaidri iezīmē operatīvā līzinga objektu atšķirības no finanšu līzinga objektiem. Jāteic, ka nošķirami būtu tikai operatīvā līzinga objekti, jo par finanšu līzinga objektu var būt jebkura lieta, kas var būt arī operatīvā līzinga objekts. Tā kā operatīvā līzinga ietvaros līzinga objekts atgriežas pie līzinga devēja, un var atkārtoti tikt nodots nomā, šīm lietām piemīt vairākkārtējas izmantošanas iespējas, tās nav specifiskas, paredzētas konkrētam lietotājam, kā arī ir plaši izplatītas. Otrkārt, finansēšanas īpašību trūkums operatīvajā līzingā, no investīciju viedokļa par operatīvā līzinga objektiem liedz būt lietām ar augstu investīciju risku – grūti paredzamu nākotnes vērtību un šauru otrreizējo nomas vai realizācijas tirgu.

Ņemot vērā, ka operatīvais līzings faktiski uzskatāms par nomu, gan juridiskā, gan praktiskā ziņā, ja neņem vērā operatīvā līzinga un nomas atšķirīgās sekas – operatīvā līzinga gadījumā līzinga ņēmējam ir pienākums veikt atrunāto līzinga maksājumu apjomu. Turpmākā darba gaitā pamatā tiks apskatīts finanšu līzings, ņemot vērā visas iepriekš secinātās šī līzinga pazīmes.

1.2. Līdzšinējais līzinga tiesiskais regulējums Latvijā

Latvijā esošais līzinga tiesiskais regulējums nav viennozīmīgs, jo līdz Komerclikuma papildināšanai ar komercdarījumu daļu nepastāvēja normatīvais akts, kas regulētu līzingu kā atsevišķu, pastāvīgu darījumu. Tajā pat laikā pastāv vairāk kā piecdesmit spēkā esošu normatīvo aktu, kas ne tikai regulē ar līzingu saistītas tiesības un pienākumus, bet arī nereti sniedz līzinga definīciju, turklāt vēl atšķirīgu. Piemēram, Kredītiestāžu likumā²⁷, Krājaizdevu sabiedrību likumā²⁸ līzings tiek pielīdzināts aizdevumam. Savukārt nodokļus sistēmu reglamentējošie normatīvie akti līzingu definē kā nomas pirkumu un nomu ar izpirkumu. MK noteikumi „Likuma „Par pievienotās vērtības nodokli” normu piemērošanas kārtība”²⁹ līzingu atsevišķos gadījumos pat definē kā nomu, ja nepastāv vienošanās par lietas nodošanu īpašumā līguma termiņa beigās. Tajā pašā laikā likumā „Par pievienotās vērtības nodokli”³⁰, apzīmējot līzingu kā nomas pirkumu tiek uzrādīta arī kredītprocentu esamība šajā darījumā.

Ņemot vērā pašlaik spēkā esošos normatīvos aktus, kuros ir atsauce uz līzingu to pielīdzinot nomai, pirkumam vai aizdevumam, bez Komerclikuma, līzinga tiesiskais regulējums būtu analizējams arī LR Civillikuma³¹ izpratnē, kur tieši tiek regulēta noma, pirkums un aizdevums.

1.2.1. Finanšu līzinga regulējums atbilstoši

LR Civillikumā regulētajai nomai

Nevar apšaubīt nomas līguma būtisko nozīmi līzinga evolūcijā, tā kā līzinga līgums satur trīs nomai raksturīgas līguma būtiskās sastāvdaļas, kas to atšķir no jebkura cita veida līguma:

- 1) lietas nodošana lietošanā;
- 2) īpašuma tiesības saglabāšanās iznomātājam līguma darbības laikā;
- 3) atlīdzība par lietas lietošanu.

Lietas (finanšu līzinga objekta) nodošana līzinga ņēmēja lietošanā ir arī finanšu līzinga līguma būtiskā sastāvdaļa, bet tas ir arī viss, kas saista līzinga devēju attiecībā par lietas nodošanu lietošanā. Finanšu līzinga devējam nav piekritīgi pienākumi, kas saistīti ar uz līzinga objektu gulošajām nastām un apgrūtinājumiem. Nav arī saistošs pienākums veikt nepieciešamos un

²⁷ Kredītiestāžu likums: LR Likums. Latvijas Vēstnesis, 1995. 24. oktobris, nr. 63.

²⁸ Krājaizdevu sabiedrību likums: LR Likums. Latvijas Vēstnesis, 2001.18. aprīlis, nr. 60.

²⁹ Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība: MK noteikumi nr. 933. Latvijas Vēstnesis, 2006.30. novembris, nr. 191.

³⁰ Par pievienotās vērtības nodokli: LR Likums. Latvijas Vēstnesis, 1995. 30. marts, nr. 49.

³¹ Izņemot kredītiestādes, kurām saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 1. panta 37. punktu paredz finanšu līzinga regulējumu atbilstoši UNIDROIT 1988. gada 28. maija konvencijai par Starptautisko finansiālo līzingu.

derīgos izdevumus līzina objekta uzturēšanai, kā tas ir paredzēts Civillikuma 2138. un 2140. pantā pie iznomātāja pienākumiem. Finanšu līzina gadījumā šie pienākumi līgumiski gulstas uz līzinaņēmēju. Pastāv gadījumi, kā „Pilna servisa līzings”, kad līzina devējs ar līzina līguma blakusnoteikumiem var uzņemties līzina objekta uzturēšanu. Taču izdevumus saistībā ar papildus līzina devēja pienākumiem sedz līzinaņēmējs. Šādu papildus pienākumu esamība finanšu līzina līgumā būtu uzskatāmi tikai kā blakus noteikumi, nevis līguma būtiskā sastāvdaļa.

Finanšu līzina līgumu būtu problemātiski viennozīmīgi pieskaitīt atsavinājuma līgumiem, jo līzina objekta īpašuma tiesību pāreja ne vienmēr var tikt iekļauta līgumā. Tas norāda uz sava vieda līdzību ar nomu, kur lietas īpašuma tiesības līguma darbības laikā saglabājas lietas iznomātājam. Tomēr līzinaņēmējs nebūtu uzskatāms tikai par lietas turētāju, kā tas tiek paredzēts nomas gadījumā Civillikuma 2130. pantā – „Nomnieks vai īrnieks ir lietas turētājs, bet nevis tās valdītājs”. Turējumam jeb faktiskam valdījumam³² ir raksturīga tikai faktiska vara pār lietu – kā tas ir lietu nomājot. Savukārt valdījuma gadījumā, lietas valdītājam ir ne tikai faktiska vara pār lietu, bet arī ārēji izpausta griba valdīt šo lietu kā savu.³³ Līdzīgi valdījumu raksturo arī Profesors V. Sinaiskis, norādot, ka valdījums ir faktiskā tieša vara, kurai tiesisks pamats nav vajadzīgs, bet ir griba rīkoties ar lietu kā īpašniekam un lieta atrodas valdītāja faktiskā varā. Tādejādi secināms, ka līzinaņēmēja tiesiskās attiecības ar līzina objektu atrodas starp īpašumu un turējumu. Konkrētajā gadījumā var runāt arī par vienu no trim profesora J. Rozenfelda sniegtajām valdījuma izpratnēm, norādot uz valdījumu, kas nav saistīts ar īpašuma tiesībām un pamatā saprotams kā īpašs faktiskais stāvoklis, kas raksturo subjekta attieksmi pret lietu.³⁴ Līzina gadījumā, līzinaņēmēja faktiskais valdījums netiek balstīts uz tā faktisko varu pār līzina objektu, bet gan uz tiesībām, kas tam piešķirtas saskaņā ar līzina līgumu, tātad tiesisks valdījums. Civillikumā gan šāda konstrukcija principiāli netiek pieļauta.³⁵ Līzinaņēmējam nav nepieciešams tiesisks pamats līzina objekta iegūšanai īpašumā, jo to, līdzīgi kā lietas īpašnieku, skar visi uz lietu attiecināmie riski. Tas noved pie situācijas, kad līzinaņēmējs neizbēgami rīkosies ar līzina objektu kā īpašnieks. Un apstiprina iepriekš secināto, ka finanšu līzina gadījumā, līzinaņēmējam ir ekonomiska interese ne tikai lietas lietošanā, bet arī pašā lietā.

³² Civillikums. TREŠĀ DAĻA. Lietu tiesības. 876. panta 3. daļa.

³³ Višņakova G., Balodis K. LR Civillikuma komentāri: Lietas; Valdījums; Tiesības uz svešu lietu. Rīga: Mans Īpašums, 1998. 34 lpp.

³⁴ Rozenfelds J. Valdījuma Teorijas. Latvijas Universitātes raksti. 2008, 740. Sēj.: Juridiskā zinātne. 44. lpp.

³⁵ Turpat. 47. lpp.

Nomas līgums līdzīgi kā finanšu līzings ir atlīdzības līgums. Tikai šo abu līgumu atlīdzības saturs ir dažāds. Nomas gadījumā nomas maksa ir par lietas lietošanu, saskaņā ar Civillikuma 2112. pantu. Tās apmērs lielā mērā ir saistīts ar lietas lietošanā gūstamo augļu ekonomisko labumu noteiktā laika periodā, vai arī ir saistīts ar lietas iegādē ieguldīto līdzekļu un vēlamās peļņas attiecību pret lietas saimnieciski izmantojamo mūžu. Nomas maksas lielumu noteiktā intervālā ietekmē arī tirgus – pieprasījuma un piedāvājuma attiecība. Finanšu līzings gadījumā, nosakot līzings maksājumu apmēru, praktiski nav nekādas saistības ar faktoriem, kas tiek ņemti vērā nosakot nomas maksu. Tā kā līzings objekta valdītājs ir līzings ņēmējs, tad uz to arī tiešā mērā attiecas ar līzings objektu saistītās iegādes izmaksas, lai gan tās ir veicis līzings devējs. Finanšu līzings ir raksturīga visu ar līzings objektu iegādi saistīto izmaksu pilnīga vai daļēja amortizācija ar līzings maksājumiem līguma darbības laikā.

Līzings objekta valdījuma tiesību nodošana līzings ņēmējam nes līdzīgi ne tikai līzings ņēmēja interesi pašā lietā, bet arī atbilstošu atbildības apmēru. Nomas gadījumā, nomnieka atbildība tiek ierobežota tikai ar pienākumu lietot lietu kārtīgi un saimnieciski, lai lieta nenolietotos pirms tās saimnieciski izmantojamā mūža beigām. Nomnieka atbildība par lietas bojāeju ir tikai gadījumos, kad nomnieks pie tā ir vainīgs. Savukārt iznomātāja, kā lietas īpašnieka, atbildība ir daudz plašāka, ietverot atbildību par lietas trūkumiem (Civillikuma 2135.pants) un lietas nejaušu bojāeju (Civillikuma 2147. pants). Finanšu līzings līgums līzings ņēmējam paredz pat plašāku atbildības apjomu kā parastam lietas īpašniekam. Var teikt, ka līzings ņēmēja atbildība ietver gan nomnieka, gan iznomātāja atbildību. Šī nomai tik netipiskā atbildības apjoma apkopojums, kas gulstas uz līzings ņēmēju, ir dēļ finanšu līzings līguma trejādās dabas. Ja Civillikums vēl pieļauj nomnieka uzņemšanos atbildēt par lietas bojāeju (Civillikuma 2153.pants), tad nomas ietvaros ir pilnīgi nesaprotama atbildības ietveršana par lietas lietošanu kārtīgi un saimnieciski, lai lieta nenolietotos pirms laicīgi, to attiecinot uz tiesību subjektu, kas pielīdzināms lietas īpašniekam. Finanšu līzings gadījumā šāds līzings ņēmēja atbildības saturs ir attaisnojams ar apstākli, ka līzings objekts, paralēli tā lietošanas funkcijai, pilda arī saistību izpildes nodrošinājuma funkciju attiecībā pret līzings devēju. Saprotama līzings devēja interese ir, lai līzings objekts priekšlaicīgi nezaudētu savu vērtību, kas saistību piespiedu izpildes gadījumā, pilnībā nevarētu pildīt savas nodrošinājuma funkcijas.

1.2.2. Finanšu līzings regulējums atbilstoši LR Civillikumā regulētajam pirkumam

Finanšu līzings ir salīdzinājums ar pirkuma līgumu un tā blakus līgumiem, nav bez pamata. Tā izpausme praksē parasti saistāma ar finanšu uzskaiti. Saskaņā ar dubultā ieraksta principu grāmatvedībā, jebkurš aktīvs var tikt reģistrēts aktīvos tikai vienu reizi. Nevar pastāvēt situācija, kad viens un tas pats aktīvs ir reģistrēts divu subjektu aktīvos. Lai lieta tiktu reģistrēta kāda subjekta aktīvos ir jāpastāv atbilstošam tiesiskajam pamatam, kas parasti ir īpašuma tiesība. Tomēr, kā tika konstatēts iepriekš, saskaņā ar 17. SGS tiesiskais pamats lietas reģistrēšanai aktīvos var būt īpašuma tiesībām pielīdzināms tiesiskais pamats. Šādu pamatu rada finanšu līzings līgums.

Finanšu līzings pastāv vairākas līdzības ar pirkuma līgumu Civillikuma 2069. panta izpratnē. Pirmkārt, līzings ņēmējs pats izvēlas lietu, kas būs līzings objekts. Atgriezeniskā līzings gadījumā, izvēle ir notikusi jau pirms finanšu līzings līguma slēgšanas. Otrkārt, līzings devējs patur īpašuma tiesības uz līzings objektu līdz visu noteikto līzings maksājumu saņemšanai. Treškārt, līzings ņēmējam ir pienākums segt visu līzings objekta vērtību līzings devējam. Ceturkārt, līdz ar finanšu līzings līguma noslēgšanu, uz līzings ņēmēju pāriet riski saistībā ar lietas nejaušu bojāeju. Kā arī iegūst prasījuma tiesības pret līzings objekta piegādātāju par pienācīgu līguma izpildi, izņemot tiesības prasīt īpašuma tiesību.

Līzings darījumā netipiski pirkumam, pastāv līzings procentu maksājumu veikšanas pienākums. Lai gan šis pienākums var būt slēpts vienkārši paredzot pienākumu veikt līzings maksājumu. Tomēr līzings maksājumu summas un līzings objekta vērtības starpības lieluma atkarība no finanšu līzings līguma termiņa, liecina par līzings procentu esamību investētā kapitāla izmaksu segšanai. Bieži sastopams uzskats, ka salīdzinot finanšu līzingu ar pirkumu, ārpus pamatojuma paliek līzings ņēmēja pienākums maksāt līzings procentus.³⁶ Tomēr saskaņā ar Civillikuma 2035. pantu ir paredzēts pircēja pienākums maksāt procentus par nesamaksāto pirkuma maksu gadījumos, kad lieta nodota pircējam pirms samaksas.

Neskatoties uz finanšu līzings daudzām līdzībām ar pirkuma līgumu, starp tiem pastāv arī fundamentāla atšķirība – īpašuma tiesību nodošanas fakts. Saskaņā ar R. Sannwald, īpašuma tiesību pāreja ir nozīmīgākā pirkuma sastāvdaļa, kas nevar tikt aizvietota ar kādu citu.³⁷ Turpretī

³⁶ Leja L. Par finanšu līzings juridisko dabu. Jurista Vārds, 2000, Nr. 14 (167);

³⁷ Sannwald R. Der Finanzierungsleasingvertrag über bewegliche Sachen mit Nichtkaufleuten. Rechtstatsachen, Rechtsnatur und Inhaltskontrolle. Berlin: Duncker & Humblot, 1982, S. 86 – pārcitēts Leja L. Līzings līgumu kvalifikācija un saturs Latvijas privāttiesībās. Promocijas darbs. LU, 2006. 56. lpp.

finanšu līzings līgumā īpašuma tiesību nodošanas fakts vērtējams kā līguma blakus noteikums. Tā esamība vai neesamība neietekmē līguma būtību.

1.2.3. Finanšu līzings regulējums atbilstoši LR Civillikumā regulētajam aizdevumam

Līzings procentu pastāvēšana un visu ieguldīto izdevumu segšana finanšu līzings līgumā, saista to ar Civillikumā regulēto aizdevumu. Par to liecina arī Vācijas Augstākās tiesas izvirzītais princips par līzings devēja ieguldījumu pilnīgu segšanu – „jebkura finansējuma būtība ir, ka ieguldītie līdzekļi atgriežas pie kredīta devēja”.³⁸ Tādēļ arī pastāvošā saistība veikt noteiktos līzings maksājumus, izņemot līzings procentus, pielīdzināma aizdevumam.³⁹

Vienīgā finanšu līzings līdzība ar Civillikumā regulēto aizdevumu ir finansēšanas funkcija. Šos divus līgumus atšķir divi fundamentāli apstākļi – līguma priekšmets un līguma objekts. Aizdevuma gadījumā, saskaņā ar Civillikuma 1934. pantu, aizdevuma līguma objekts var būt tika atvietošanas lietas. Savukārt līzings gadījumā – tikai neatvietošanas, tā kā runa ir par konkrēti noteiktu līzings objektu. Aizdevuma līguma priekšmets ir līguma objekta nodošana īpašumā. Pat ja tiktu izvirzīts pieņēmums par kredīta līguma salīdzinājumu ar finanšu līzings līgumu, tas nepamatotu lietas atrašanos aizņēmēja lietošanā līdz lietas īpašuma tiesību nodošanai. Turklāt šajā gadījumā atkristu arī pienākums veikt līzings procentu maksājumus, jo bez īpašuma tiesību nodošanas, nav uzskatāms, ka aizdevuma līgums ir noslēgts.

Salīdzinot Civillikumā regulētās nomas, pirkuma un aizdevuma līguma uzbūvi ar finanšu līzings līgumu, jāsecina, ka aizdevuma līguma regulējums ir attāls no finanšu līzings līguma. Neskatoties uz to, finansēšanas funkcija finanšu līzings gadījumā ir būtiska, jo raksturo tos finanšu līzings pušu apsvērumus slēdzot līgumu, ko nomas un pirkuma līgums pilnībā nespēj. Pēc autora domām mēģinājumi salīdzināt finanšu līzings ar Civillikumā regulēto aizdevuma līgumu, tikai tādēļ, ka finanšu līzings ir arī finansēšanas funkcijas, nav pamatoti un tā rezultātā nav iegūstami atzīstami secinājumi. Finansēšana ir darbība vai process, kurā tiek piešķirti līdzekļi.⁴⁰ Jēdziens „finansēšana” ir daudz plašāks par jēdzienu „aizdevums”, jeb pirmais ietver otro.

³⁸ Canaris C.W. Interessenlage, Grundprinzipien und Rechtsnatur des Finanzierungsleasing. Archiv für die zivilestliche Praxis, 1990, Band 190, S.452 – pārcitēts Leja L. Līzings līgumu kvalifikācija un saturs Latvijas privāttiesībās. Promocijas darbs. LU, 2006. 48. lpp.

³⁹ Eiropas Komisijas Regula 2003. gada 29. septembra regula Nr. 1725/2003, „17. Starptautiskās Grāmatvedības Standarts” (SGS 17.12)

⁴⁰ Garner B.A. Black's Law Dictionary West, a Thomson Business 8th ed. 2004.

1.3. Latvijas finanšu sistēmā adaptētās normas.

Šajā nodaļā tiks veikta divu vadošo līzingu kompāniju SIA „Swedbank Līzings” (SL) un SIA „SEB Līzings” (SEB) izstrādāto un praksē pielietojamo līzingu līgumu analīze. Apskatīti tiks gan finanšu līzingu līgumi, gan operatīvā (nomas) līzingu līgumi. Operatīvo līzingu līgumu analīze šajā nodaļā tiek iekļauta, lai praksē pārlicinātos, ka jēdzieni „operatīvais līzings” un „noma” ir identiski. Autora izvēle par labu SL un SEB līzingu kompānijām pamatojama ar to, ka šīs kompānijas ir Latvijas līzingu tirgus līderi, aizņemot vairāk kā 50% no kopējā Latvijas līzingu tirgus.

Līgumu juridiskā daba

SL piedāvātais finanšu līzingu līgums ir nosaukts par Līzingu līgumu. Līguma puses – līzingu kompānija un līzingu saņēmējs. Līguma priekšmets atbilst klasiskai finanšu līzingu līguma definīcijai, ietverot tiesību nodošanu līzingu saņēmējam – saņemt līzingu objektu no pārdevēja, tiesības to turēt un lietot, tiesības izpirkt, kā arī pienākums veikt līguma maksājumus. Pienākums izpirkt līzingu objektu līguma priekšmetā netiek ietverts, kā arī speciāls pirkuma līgums vai atsevišķa maksa par līzingu objekta iegūšanai īpašumā netiek paredzēta. Līguma ietvaros veicamie maksājumi sastāv no dažāda veida komisijas maksām un līzingu objekta iegādes izmaksām, kā arī līzingu objekta izpirkuma maksājumiem un procentu maksājumiem. Līguma definīciju daļā tieši tiek norādīts, ka līzingu objekta izpirkuma maksājumi ir maksājumi par transporta līdzekli un tā lietošanu. Saturiski tiek apstiprināts, ka veicamie maksājumi ir pirkuma summas daļas. Par to liecina arī definīcija līzingu objekta neizmaksātajai vērtībai – ko veido starpība starp līzingu objekta iegādes cenu un veiktajiem līzingu objekta izpirkuma maksājumiem. Līgumā paredzēta arī kārtība procentu aprēķināšanai, nosakot, ka tie tiek aprēķināti no līzingu objekta neizmaksātās vērtības.

Klasificējot līgumu pēc Civillikumā regulētajiem līgumiem, šo finanšu līzingu līgumu būtu iespējams pielīdzināt tikai nomaksas pirkumam, un arī tikai daļēji, jo līzingu īpašuma tiesību pāreja paredzēta kā līzingu ņēmēja izvēle. Toties skaidri tiek definēta visas līguma objekta pirkuma maksas samaksa, kas raksturīga nomaksas pirkumam. No Civillikuma 2070. panta izriet, ka nomaksas pirkums pats par sevi jau ietver lietas nodošanu pircēja lietošanā, tādēļ nav nepieciešams līgumā paredzēt, ka līzingu objekta izpirkuma maksājums ir par līzingu objektu un par tā lietošanu. Pienākumu maksāts procentus par neizmaksāto līzingu objekta vērtību var pamatot ar Civillikuma 2035. pantu – „*Pircējam no tā laika, kad viņš sācis pirkto lietu valdīt un lietot, jāmaksā pārdevējam par pirkuma maksu procenti*”. Līguma 9.5. punktā iestrādāts līzingu ņēmēja daļējs ekonomiskās ieinteresētības mehānisms, kas arī kalpo kā aizsardzības mehānisms līzingu devējam līguma pirmstermiņa izbeigšanas gadījumos, kad līzingu objekta izpirkuma maksājums ir bijis noteikts mazāks, ka faktiskais līzingu objekta vērtības kritums attiecīgajā periodā. Respektīvi, realizējot līzingu objektu, iegūtie līdzekļi nesedz līzingu devēja investīcijas. Šādos gadījumos noteikta līzingu ņēmēja saistība atbildēt par radītajiem zaudējumiem. Tomēr līgumā netiek regulētas situācijas, kad pirmstermiņa līguma izbeigšanas gadījumā, iegūtie līdzekļi no līzingu objekta realizācijas, sedz neizmaksāto līzingu objekta vērtību ar atlikumu. Šādu situāciju līgums neregulē un atlikuma piekritība ir neskaidra. Tā kā šo līgumu nevar pieskaitīt ne pie viena no Civillikumā regulētajiem līgumiem, nāktos noskaidrot pušu patiesos nolūkus slēdzot līgumu. Līzingu devējam, tā būtu finansēšanas interese. Taču līzingu ņēmēja interesi bez iespējas lietot līzingu objektu, raksturotu arī ekonomiskā interese līzingu objektā – līzingu ņēmējs kā lietas ekonomiskais īpašnieks, kas ieinteresēts tās vērtībā un saglabātībā no sava labklājības viedokļa. Savukārt līzingu devējs ir līzingu objekta juridiskais īpašnieks, kuram aktuāla ir tikai finanšu ieguldījumu nodrošinājuma interese.

SL operatīvā līzingu līgumam tiek dots nosaukums Nomas līgums. Līguma puses – līzingu kompānija un nomnieks. Šī līguma priekšmets atbilst SL Līzingu līgumam, izņemot tajā netiek paredzētas tiesības izpirkt nomas objektu. No tā secināms, ka operatīvā līzingu līgums SL gadījumā klasificējama kā noma. Līguma maksājumi ietver, avansa maksājumu, līguma atlīdzību, komisijas maksu un nomas maksu. Nomas maksas apmērs un samaksas termiņi tiek paredzēti maksājumu grafikā. Tiek arī paredzēta nomas maksas apmēra atkarība no mainīgās procentu likmes. Principi mainīgās procentu likmes ietekmei uz nomas maksu netiek aprakstīti, taču pieņemams, ka tie ir atspoguļoti nomas maksas grafikā, kas pusēm ir saistošs.

SEB finanšu līzingu līgums nes nosaukumu Finanšu līzings ar paskaidrojumiem nosaukumā – nomas pirkums. Turpat arī tiek minēts, ka līgumā izmantotie nosaukumi nevar tik lietoti līguma satura noskaidrošanai. Līguma puses – iznomātājs un nomnieks. Līgumā ar nomas

priekšmetu tiek saprasts nomas objekts (turpmāk tekstā tiks apzīmēts kā „nomas objekts”). Līguma priekšmets netiek skaidri noteikts. Tā vietā tas pamatā tiek sadalīts trīs nodaļās: Nomas objekta iegāde, Nomas objekta nodošana nomnieka lietošanā, Maksājumi un izdevumi. Īsumā apkopojot šo trīs nodaļu pušu pienākumus, secināms, ka iznomātājs apņemas iegādāties nomnieka norādītu nomas objektu un nodot to nomniekam turējumā un lietojumā, nomnieks savukārt apņemas veikt visus līgumā norādītos nomas un citus maksājumus, kā rezultātā iegūst īpašuma tiesības uz nomas objektu. Tiek arī definēts, ka nomas maksājumu grafiks (noprotams, ka arī maksājumu apjoms) tiek sastādīts pamatojoties uz nomas objekta vērtību, tomēr vienlaikus ir noteikts nomas maksājumu grafika informatīvais raksturs. Pieļaujams, ka šī atruna ir praktisku iemeslu dēļ, jo lietojot mainīgās procentu likmes, var nākties mainīt maksājumu grafiku līdz pat 4 reizēm gadā. Tomēr, tā kā līgumā netiek lietoti tādi termini kā „izpirkuma maksājumi” vai līdzīgi apzīmējumi, kas liecinātu par principiem kā veidojas nomas maksājumi, ir apšaubāms vai vispār tiek panākta vienošanās par nomas maksas apmēru. Līguma definīcijās tiek paredzēti četri iespējamie maksājumi saskaņā ar šo līgumu – komisijas maksa, līgumsods, nokavējuma līgumsods un nomas maksājumi. Turklāt pie līgumsoda definīcijas nepārprotami tiek norādīts, ka procentu maksājums ietilpst nomas maksājumā. No iepriekš secinātā var teikt, ka nomas maksa nav tieši noteikta, pat runājot par nomas maksas daļu bez procentu maksājuma daļas. Līgums arī neiekļauj definīciju nomas maksājuma finansēšanas procentu aprēķina kārtībai. Maksājamo procentu aprēķināšanas kārtība šajā gadījumā ir īpaši būtiska, jo līgumā nav iespējams piemērot vispārpieņemto principu, ka procenti tiek aprēķināti no saistību atlikuma. Līgums paredz automātisku nomas objekta īpašuma tiesību pāreju uz nomnieku pēc visu līguma paredzēto nomas un citu maksājumu veikšanas.

Spriežot pēc līguma priekšmeta līgums būt klasificējams kā noma, tomēr tā kā līgums satur neizbēgamu īpašuma tiesību maiņu, parādās arī nomas maksas pirkuma līguma iezīmes. Galvenais līguma trūkums ir neskaidri noteiktie līguma maksājumu apmēri. Pielīdzinot maksājumus nomas maksai, kā tie līgumā arī tiek nosaukti, būtu nepieciešams vismaz izvirzīt kritērijus nomas maksas noteikšanai.⁴¹ Vienīgais kritērijs nomas maksas apjoma noteikšanai iekļauts līguma pielikumā, kas tieši noteikts kā informatīvs – tāpat pusēm nav saistošs. Pieņemot līguma maksājumus par pirkuma maksas daļām, būtu nepieciešama norāde, ka maksājumu mērķis ir līguma objekta izpirkšana vai iznomātāja līguma objekta iegādes izmaksu segšana.

⁴¹ LR Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). K.Torgāna redakcijā. Rīga: Mans Īpašums, 2000. 470 lpp.

4) SEB operatīvā līzings – nomas līgums. Līguma priekšmets noteikts līdzīgi kā SEB finanšu līzings gadījumā un ietver visas tās pašas pušu apņemšanās, izņemot īpašuma tiesību pāreju uz nomas objektu. Līguma maksājumi – komisijas maksa, līgumsods, nokavējuma līgumsods un nomas maksājumi. Nomas maksājumu apmērs arī ir atkarīgs no mainīgās procentu likmes, tomēr atšķirībā no SEB finanšu līzings līguma, tā apmērs un samaksas kārtība ir noteikta maksājumu grafikā, kas ir saistošs pusēm.

2. Ārvalstu un starptautiskā pieredze līzings tiesiskajā regulējumā

2.1. ASV

Var teikt, ka ASV ir viena no tām valstīm, kur līzings tiesiskās attiecības tiek regulētas ar speciāli šim nolūkam pieņemtām normām kas kodificētas Uniform Commercial Code (UCC) 2A pantā. Šī panta regulējums neattiecas uz nekustamām un bezķermeniskām lietām.⁴² Netipiski Anglosakšu tiesību sistēmai, ASV 1906. gadā tika apkopota līdzšinējā tiesu prakse ar nolūku izveidot kodificētu normatīvo aktu krājumu Uniform Sales Act. Tomēr štatu nesaskaņu dēļ par Uniform Sales Act regulējumu, 30tajos gados tapa UCC, ko atzina arī ne visi štati. 2003. gadā UCC piedzīvoja grozījumus, kad tika papildināts 2. pants un ieviests 2.A pants (šie grozījumi tika izstrādāti jau 1990. gadā). Līdz mūsdienām UCC ir atzinuši gandrīz visi ASV štati, izņemot Luiziānas štatu.

Finanšu līzings nošķiršanai no nomas līguma ir nedaudz atšķirīga pieeja, kā tas ir pierasts Eiropā. Pirmkārt, tiek nošķirti patiesie nomas līgumi (*true lease*) no nomas līgumiem, kas satur *security interest*. Ar *security interest* pamatā apzīmē saistību izpildes nodrošinājumu, jeb nodrošinājuma interesi. ASV šo terminu lieto, lai apzīmētu visus iespējamus saistību izpildes nodrošinājuma veidus pār kustamu lietu, tai skaitā darbības, kas funkcionāli atbilst hipotēkai un ķīlai, sauktas arī par *title finance*⁴³, finansēšanā ar to parasti tiek domāta „uz aktīviem balstīta finansēšana”. Ar *title financing* parasti saprot tādus darījumus kā nomaksas pirkums, faktoring, finanšu līzings, nomas pirkums (*hire purchase*), pirkums un atpakaļ noma (*sale an leaseback*). Pamatā šajos darījumos tiek izmantots īpatnējais lietu tiesību stāvoklis starp absolūtām īpašuma tiesībām un ķīlas tiesībām, pastāvīgi izvairoties no finansēšanā „neērtajām” ķīlas tiesību normām.⁴⁴ Šo pušu stāvokli mēdz apzīmēt arī kā *beneficial ownership* un *proprietary ownership*.⁴⁵

Saskaņā ar UCC definīcijām, *security interest* ir interese kustamā vai nekustamā īpašumā, kas nodrošina maksājuma veikšanu vai saistības izpildi. Nomas nodalīšana no *security interest* ir būtiskas attiecībā pret trešajām personām, tā kā saskaņā ar *common law* teoriju, ja iznomātājs

⁴² Shrank I., Gough A. G. Equipment Leasing – leveraged Leasing, Practising Law Institute, 1999. p. 3-2

⁴³ Wood Philip R. Comparative Law of Security Interests and Title Finance, 2nd edition. London: Sweet & Maxwell, 2007. p. 27

⁴⁴ Wood P.R. Title Finance, Derivatives, Securitisations, Set-off and Netting. London: Sweet & Maxwell, 1995. p. 8

⁴⁵ Leja L. Līzings izpratne un pielietošana Latvijā un Eiropā (II). Likums un Tiesības 2003. Nr. 2(42), 34 lpp.

nav sadalījis savas īpašuma tiesības, tas ir pasargāts no nomnieka iespējamajiem kreditoriem, tā kā nomniekam piemīt tikai lietas lietošanas tiesības.⁴⁶ Šim jautājumam ir veltīts UCC 1. panta 1-203 sadaļa – „Nomas nošķiršana no *security interest*”, kas satur piecus apkašpunktus. B) apakšpunkts paredz pamat situācijas, kad nomas darījums rada *security interest* – ja nomniekam ir pienākums veikt nomas maksājumus noteiktu termiņu un līgums nevar tikt laužts no nomnieka puses, kā arī, ja:

- 1) sākotnēji nolīgtais termiņš ir vienāds vai lielāks par nomas objekta atlikušo ekonomisko mūžu;
- 2) ir paredzēts nomnieka pienākums kļūt par lietas īpašnieku vai pārjaunot līgumu uz atlikušo nomas objekta ekonomisko mūžu;
- 3) izvēloties opciju pārjaunot līgumu uz atlikušo nomas objekta atlikušo ekonomisko mūžu, netiek ieturēta papildus maksa, vai tā tiek ieturēta simboliskā apmērā;
- 4) izvēloties opciju kļūt par nomas objekta īpašnieku, netiek ieturēta papildus maksa, vai tā tiek ieturēta simboliskā apmērā.

Bez tam, panta c) punkts izvirza apstākļus pie kuriem vien netiek radīts *security interest*:

- 1) līguma spēkā stāšanās brīdī pielīgto nomas maksājumu summa ir vienāda vai lielāka par nomas objekta patieso vērtību;
- 2) nomnieks uzņemas nomas objekta bojāejas risku;
- 3) nomnieks apņemas segt nomas objekta apdrošināšanas, uzturēšanas, servisa apkopes, nodokļu un reģistrācijas izmaksas;
- 4) līgumā ietverta izvēles iespēja par īpašuma tiesību iegūšanu uz nomas objektu vai nomas turpināšanu;
- 5) nomniekam ir tiesības pārjaunot nomas līgumu nomājot to par visdrīzāk sagaidāmo nomas maksu vai augstāku, beidzoties sākotnējam nomas līgumam;
- 6) nomniekam ir tiesības kļūt par lietas īpašnieku par visdrīzāk sagaidāmo pirkuma cenu vai augstāku, beidzoties sākotnējam nomas līgumam.

1-203 panta b) un c) daļas vienlaicīga piemērošana, pamato panta a) daļas pastāvēšanu, kas nosaka, ka jautājums, vai nomas darījums satur *security interest*, tiek izlemts individuāli pēc katras lietas apstākļiem. 1-203 panta d) apakšpunkts dziļāk paskaidro panta b) daļā lietoto

⁴⁶ Leja L. Līzīga līgumu kvalifikācija un saturs Latvijas privāttiesībās. Promocijas darbs. LU, 2006. 27 lpp.

„simbolisko maksu”, paredzot, ka maksa atzīstama par simbolisku, ja tā ir mazāka par visdrīzāk sagaidāmajām nomnieka līguma izpildes izmaksām, ja izvēles tiesība netiek izmantota. Savukārt maksa nav atzīstama par simbolisku, ja izvēles opcijas paredzēšanas brīdī noteiktā nomas vai pirkuma maksa opcijas izmantošanas brīdī atbildīs atbildīs patiesajai tirgus cenai.

Panta 1-203 e) daļa nosaka, ka tādu terminu kā „lietas atlikusī ekonomiskā vērtība” un „visdrīzāk sagaidāmā” patiesā tirgus nomas maksa, patiesā tirgus pirkuma maksa, līguma izpildes izmaksas, izvērtēšana jāveic pēc faktiem un apstākļiem līguma spēkā stāšanās brīdī. Tādejāti tiek nodrošināts, ka līgums nevar mainīt savu juridisko kvalifikāciju, mainoties tirgus situācijai. Gadījumos, kad darījumā tiek pierādītas *security interest* pazīmes, tad tiek uzskatīts, ka starp pusēm pastāv pirkuma līgumiskās attiecības.⁴⁷ Savukārt darījumi, kas nesatur *security interest* ir patiesas nomas darījumi, no kuriem tiek nošķirta finanšu noma (*finance lease*). Finanšu nomas definīcija ir ietverta UCC 2A-103 panta 1. daļas g) apakšpunktā, kas paredz sekojošus priekšnosacījumus:

- 1) iznomātājs neizvēlas līzings objektu, kā arī nav to ražotājs vai piegādātājs;
- 2) iznomātājs iegādājas lietas vai iegūst to valdījumu un lietojumu tikai ar nolūku tās iznomāt;
- 3) iestājas viens no tālākminētajiem apstākļiem – a) nomnieks saņem līguma eksemplāru, saskaņā ar kuru, iznomātājs jau ir iegādājies līzings objektu, vai ieguvis valdījumu un lietojumu pār to, pirms līguma parakstīšanas; b) nomnieka izteikts akcepts ir priekšnosacījums līguma spēkā stāšanās, saskaņā ar kuru, iznomātājs jau ir iegādājies līzings objektu, vai ieguvis valdījumu un lietojumu pār to; c) nomnieks pirms līzings līguma parakstīšanas saņem detalizētu un pilnīgu sarakstu ar solījumiem un garantijām, jebkuriem garantijas atsaukšanas nosacījumiem, ierobežojumiem un modifikācijām attiecībā uz tiesiskās aizsardzības līdzekļiem vai iespējamajiem zaudējumiem – arī trešo pušu, tādiem kā līzings objekta ražotājs, kas iznomātāju nodrošināja ar līzings objektu, saistībā ar līgumu, ar kuru iznomātājs pieprasīja līzings objekta īpašuma tiesības vai tiesības to valdīt un lietot; vai – ja noma nav atzīstama par patērētāju nomu, iznomātājs pirms nomas līguma parakstīšanas rakstiski informē nomnieku (a) par tās personas identitāti, kas piegādās līzings objektu nomniekam, ja vien pats nomnieks jau nav norādījis šo personu iznomātājam un uzdevis iznomātājam iegūt īpašumā vai valdījumā un lietojumā līzings objektu no šīs personas, (b) ka nomniekam ir šajā pantā noteiktās tiesības uz solījumiem un garantijām, tai skaitā trešo personu solījumus un garantijas, ko iznomātājam ir piešķīrusi persona, kas piegādājusi lietas saistībā ar līgumu ar kuru iznomātājs iegādājies lietas vai ieguvis

⁴⁷ Leja L. Līzings līgumu kvalifikācija un saturs Latvijas privāttiesībās. Promocijas darbs. LU, 2006. 28. lpp

lietu valdījumu un turējumu. (c) Nomnieks ir tiesīgs sazināties ar personu, kura piegādāja lietas iznomātājam, un saņemt detalizētu un pilnīgu pārskatu ar noteiktiem solījumiem un garantijā, tai skaitā par jebkuru solījumu, garantiju un tiesiskās aizsardzības līdzekļu izslēgšanu un ierobežošanu.

Neskatoties uz diezgan apjomīgo un sarežģīto finanšu nomas regulējumu, resumējot var secināt, ka salīdzinot ar Eiropā izplatīto līzinga regulējumu, attiecībā uz UCC netipisko nomas attiecību iedalījumu: *security interest* un *finance lease* drīzāk varētu attiecināt terminus finanšu līzings un operatīvais līzings. Nomas darījumi, kas satur *security interest* pazīmes vairāk atbilst izplatītajam finanšu līzinga regulējumam, jo ir izcelta līzinga devēja interese finansēšanā, līdz ar to arī nodrošinājumā, kā arī līzingaņēmēja ekonomiskā ieinteresētība līzinga objektā. Savukārt finanšu nomas gadījumā, neapšaubāma līdzība ir ar operatīvo līzingu, galvenokārt uzsverot darījuma trīspusējo dabu.

2.2. Lielbritānija

Lielbritānijā, runājot par līzinga līguma saturu, tiek nodalīts nomas pirkums (lease purchase) no finanšu līzinga. Nomas pirkums kā līzinga darījuma apzīmējums tiek lietots gadījumos, kad līzinga līgumā tieši tiek ietverta līzingaņēmēja tiesība iegūt līzinga objektu īpašumā.⁴⁸ Kā arī ir pieņemams, ka šī iespēja racionālu apsvērumu dēļ arī tiks izmantota. Savukārt finanšu līzinga līguma satura konstatēšanai, būtiska ir tikai praktiski visu ar līzinga objekta īpašuma tiesību saistīto risku un labumu pārņemšana līzingaņēmējam. Lielbritānijas tiesību avotos regulētais finanšu līzings satur sekojošas pazīmes:⁴⁹

- 1) līzinga objekta izvēle ir līzingaņēmēja kompetencē, un to parasti piegādā trešā persona;
- 2) līzingaņēmējs vienojas ar piegādātāju par piegādes līzinga noteikumiem, tai skaitā par cenu, piegādes noteikumiem, uzstādīšanu, garantiju, apkalpošanu utt.;
- 3) līzinga devējs patur īpašuma tiesības uz līzinga objektu, kā arī pieprasa kapitāla izmaksas;
- 4) līzingaņēmējs nes līzinga objekta nolietošanās risku, kā arī iegūst ekskluzīvas tiesības lietot līzinga objektu;
- 5) līzinga līgums nav laužams, tā termiņš ir vienāds vai lielāks par līzinga objekta ekonomisko mūžu, kā arī līgums satur līzingaņēmēja pienākumu segt visas līzinga devēja kapitāla izmaksas.
- 6) līzinga līgums paredz, ka līzinga devējs necieš zaudējumus no līzinga objekta bojāejas;

⁴⁸ Rouse Nicholas C. Bankers' Lending Techniques. Lessons Professional Publishing, 2002. p. 277

⁴⁹ Turpat.

7) pēc līguma termiņa beigām, līzings ņēmējs turpina līzings objekta nomu zem nomas tirgus cenas, vai arī kā līzings devēja pilnvarnieks pārdod līzings objektu, paturot gūtos peļņu kā nomas atlaidi.

Nodokļu regulējošos normatīvajos aktos tiek lietots arī „īpašumu tiesību” tests finanšu līzings nošķiršanai no operatīvā līzings. Pie finanšu līzings līgumiem tiek pieskaitīti nomas līgumi, kur nomas maksājumu tagadnes vērtības summa ir vismaz 90% no līzings objekta investīcijām.

2.3. Vācija

Līzings līgums tiek kvalificēts kā nomas pirkums, ja tiek konstatēts, ka līzings ņēmējs kļūst par līzings objekta ekonomisko īpašnieku. Līzings ņēmēja „ekonomiskās īpašuma tiesības” nozīmē, ka līzings ņēmējs ir faktiskais līzings objekta valdītājs tā normāli amortizējamās dzīves laikā, ar nosacījumu, ka līzings devējam, kā līzings objekta īpašniekam, nepieder šādas tiesības dotajā periodā.⁵⁰ Ja līzings ņēmējs nekļūst par līzings objekta ekonomisko īpašnieku, līgums klasificējams kā noma. Līzings līgumiem, kam raksturīga ekonomisko īpašuma tiesību nodošana raksturīgs ir noteikts, neatceļams līzings termiņš, ar noteiktiem līzings maksājumiem, visu ar līzings objektu saistīto risku pāreja uz līzings ņēmēju. Bez tam, ja līzings līguma laikā, līzings devējam ir pienākums segt visus līzings devēja izdevumus saistītus ar līzings objekta iegādi, līzings termiņam ir jābūt robežās no 40% līdz 90% no līzings objekta ekonomiskās dzīves ilguma, lai līzings ņēmējs būtu kvalificējams kā līzings objekta ekonomiskais īpašnieks.⁵¹ Izņēmums ir speciālā līzings (*Spezial-Leasing*) gadījumā, kad līzings objekts ir tik specifisks, ka pēc līzings līguma termiņa beigām, to turpināt lietot spēj tikai līzings ņēmējs.

2.4. Francija

Francijā ar terminu finanšu līzings tiek saprasts *crédit bail* (kredīta nodrošinājuma garants), kas atzīts par finansēšanas instrumentu, ko regulē 1966. gada likums Nr. 66-455⁵² un 1972. gada dekrēts Nr. 72-655.⁵³ Franciju mēdz uzskatīt par pirmo valsti, kur finanšu līzings tiek regulēts ar atsevišķu normatīvo aktu; Francija bija spiesta ieviest atsevišķu finanšu līzings regulējumu pēc pretrunīga 1964. gada Francijas augstākās tiesas sprieduma.⁵⁴ Saskaņā ar šiem normatīvajiem

⁵⁰ Ardizzoni M., Wolff F., Voelker D., Bott K. German Tax and Business Law. Sweet & Maxwell, 2005. p 2-029[¶2-068]

⁵¹ Horn N. German Banking Law and Practice in International Perspective, Walter de Gruyter, 1999. p.151

⁵² "Code monétaire et financier" (articles L. 313-7 to L. 313-11, L. 515-2, L. 515-3 et L. 571-13); 1967

⁵³ Mesnooh C. J. Law and Business in France: A Guide to French Commercial and Corporate Law. Martinus Nijhoff Publishers, 1994, p.255

⁵⁴ Completion of UNIDROIT's project for the establishment of a model law on leasing. UNIDROIT 2008. p. 5

aktiem, finanšu līzings ir gadījumos, kad uzņēmums iegādājas kustamas un nekustamas lietas, kas tiek nodotas līzina ņēmējam lietošanā, kam savukārt ir piešķirta tiesība iegūt īpašuma tiesības uz visām vai daļu no nodotajām lietām pret maksājumu, kurā vismaz daļēji ņem vērā līzina ņēmēja veiktos maksājumus.⁵⁵ Pie kam šāda rakstura darījumus regulāri var slēgt tikai kredītiestādes. Lai nomas līguma atzītu par finanšu līzina līgumu, tam jāatbilst sekojošām prasībām:

1) līzina objekts var būt paredzēts tikai profesionāliem mērķiem un tā iegādes vai izveidošanas izmaksām jābūt segtām no līzina devēja konta;

2) Nosakot līzina objekta pirkuma maksu, ko līzina ņēmējs maksās līzina devējam līguma termiņa beigās, vismaz daļēji jābūt atkarīgai no veiktajiem līzina maksājumiem;

Līguma atrunai par līzina objekta īpašuma tiesību pāreju uz līzina ņēmēju, jābūt kā izvēles opcijai, nevar tikt paredzēta arī automātiska īpašuma tiesību pāreja⁵⁶, lai to nepieskaitītu pie pirkuma. Francijā slēgtie līzina līgumi ir jāreģistrē speciālā līzina līgumu reģistrā līzina ņēmēja atrašanās vietas jurisdikcijā, ko uztur Komerčiālā Tiesa (Commercial Court). Reģistrācijas pienākums gulstas uz līzina devēju, pretējā gadījumā tas zaudē tiesības aizstāvēt savas īpašuma tiesības pret trešajām personām labā ticībā. Gadījumos, kad līzina ņēmēja domicils neatrodas Francijas teritorijā, līzina līgums netiek reģistrēts šajā reģistrā, kaut arī līzina devējs ir Francijā reģistrēts uzņēmums.⁵⁷

Līzina līguma termiņa beigās, līzina ņēmējam ir trīs iespējas: atgriezt līzina objektu, iegādāties to par jau iepriekš noteikto cenu, kas atkarīga no veiktajiem līzina maksājumiem, vai arī turpināt nomāt līzina objektu.

2.5. Krievijas Federācija

Krievijas Federācijā līzina pamat attiecības tiek regulētas vienlaicīgi ar diviem normatīvajiem aktiem – 1994. gadā apstiprināto Krievijas Federācijas Civilkodeksu un 1998. gada federālo likumu Nr. N 164-ФЗ „Par finanšu nomu (līzingu)”. Abos normatīvajos aktos līzings tiek dēvēts par finanšu līzingu, kā arī definējums ir praktiski identisks – līzina līgums ir līgums, saskaņā ar kuru līzina devējs apņemas iegādāties līzina ņēmēja norādītu lietu un pret samaksu nodot to līzina ņēmējam terminētā valdījumā un lietojumā komerciālai lietošanai. Līzina līgumā var tikt paredzētas arī līzina devēja tiesības izvēlēties lietu un tās pārdevēju.⁵⁸

⁵⁵ Mesnooh C. J. Law and Business in France: A Guide to French Commercial and Corporate Law. Martinus Nijhoff Publishers, 1994. p.256

⁵⁶ Kieninger E.M. Security Rights in Movable Property in European Private Law. Cambridge University Press, 2004. p. 600

⁵⁷ Bridge M., Stevens R. Cross-border Security and Insolvency. Oxford University Press, 2001. p. 176

⁵⁸ Гражданский Кодекс Российской Федерации, Ст.665, <http://www.garant.ru/main/10064072-034.htm#par3341>

Līzings objekta komerciālā izmantošana ietverta arī Civilkodeksa līzings objekta definīcijā, kas paredz, ka par līzings objektu var būt jebkuras nepatērējamas lietas, izņemot zemi un citus minerālos resursus, kas paredzētas uzņēmējdarbības veikšanai (Предметом договора финансовой аренды могут быть любые непотребляемые вещи, **используемые для предпринимательской деятельности**, кроме земельных участков и других природных объектов). Vienīgā atšķirība starp abos normatīvajos aktos iekļautajām līzings definīcijām ir, ka likuma „Par finanšu nomu (līzings)” līzings definīcijā netiek ietverts līzings objekta komerciālās izmantošanas raksturs. Likuma kontekstā tiek noteikts, ka līzings objekts var būt lietas, ka var tikt izmantotas komerciāliem mērķiem – „Предметом лизинга могут быть любые непотребляемые вещи, в том числе предприятия и другие имущественные комплексы, здания, сооружения, оборудование, транспортные средства и другое движимое и недвижимое имущество, **которое может использоваться для предпринимательской деятельности**”⁵⁹. Papildus likums arī paredz, ka līzings līguma puses var būt gan fiziskas gan juridiskas personas.⁶⁰ Par finanšu nomu atzīstami darījumi gan, kas satur atrunu par līzings objekta īpašuma tiesību pāreju uz līzings ņēmēju līzings līguma termiņa beigās, gan, kas nesatur šādu tiesību pāreju. Lai gan abos normatīvajos aktos līzings tiek dēvēts arī par finanšu nomu, turklāt Krievijas Federācijas Civilkodeksā tā regulējums ietverts zem nomas regulējuma, saskaņā ar likuma „Par finanšu nomu (līzings)” 2. pantu ar līzings saistītās darbības tiek definētas kā investīciju darbības paveids.

Likumā „Par finanšu nomu (līzings)” ietverta arī vispārēja norma par pušu tiesību un pienākumu regulējumu, nosakot, ka tās regulējamās pēc konkrētā likuma, Krievijas Federācijas Civilkodeksa un līzings līguma. Atzīstama ir lietas ne piegādes riska nodalīšana, paredzot, ka šo risku uzņemas tā puse, kas izvēlējusies lietas piegādātāju. Savdabīga ir arī tādu normu iekļaušana likumā, kas paredz bezstrīdus piedziņu, līguma noformēšanas prasības un grāmatvedības prasības līzings objekta atspoguļošanai pušu grāmatvedības uzskaitē.

2.6. UNIDROIT konvencija par starptautisko finanšu (finansiālo) līzings

UNIDROIT konvencija par starptautisko finanšu līzings (Konvencija) tika pieņemta Otanavā 1988. gada 28. maijā ar nolūku nostiprināt finanšu līzings regulējumu starp konvencijas

⁵⁹ Федеральный закон от 29 октября 1998 г. N 164-ФЗ "О финансовой аренде (лизинге)", Ст. 3, http://www.leasing.ru/ru/benefit/normative_basis/

⁶⁰ Turpat, Ст. 1

dalībvalstu tiesību subjektiem. Lai gan konvencijā līzings tiek regulēts nedz kā pirkums, nedz kā noma, piekritēju šai konvencijai nav īpaši daudz. Šo divdesmit gadu laikā par konvencijas dalībvalstīm ir kļuvušas divdesmit valstis, tai skaitā arī Latvija, kas pievienojās konvencijai 1997. gada 08. jūlijā.⁶¹ Šo valstu vidū ir 8 Eiropas valstis (no tām četras Austrumeiropas valstis), Krievija, ASV, u.c.⁶² Starp dalībvalstīm nav Lietuvas un Igaunijas.

Konvencijas oficiālajā tulkojumā latviešu valodā līzings tiek pielīdzināts noma, par ko liecina terminu: līzings ņēmējs, līzings devējs, līzings maksājums, u.c. aizstāšana atbilstoši ar: nomnieks, iznomātājs, noma maksājums.⁶³ Šāds pielīdzinājums nav pamatots, tā kā saskaņā ar Konvencijas izstrādes darba grupas dokumentiem, sākotnējais Konvencijas nosaukums bija „Līzings darījuma sui generis forma”.⁶⁴ Turklāt līguma pušu nosaukumi „leasor” (iznomātājs) un „lesee” (nomnieks) tiek izmantoti, lai neradītu nepatiesu priekšstatu par darījuma kvalifikāciju.⁶⁵ Tā kā latviešu valodā ir iespējams puses dēvēt par līzings devēju un līzings ņēmēju, neradot maldinošu priekšstatu par līzings darījuma kvalifikāciju, tulkojumā būtu vēlams pieturēties pie Konvencijas vēsturiskās un teleoloģiskās interpretācijas metodes.

Konvencijā tiek aplūkots līzings darījums nevis līzings līgums, tādejādi uzsverot līzings trīspusējo dabu, kas izpaužas kā divi savstarpēji saistīti līgumi – līzings līgums un pirkuma/piegādes līgums. Konvencijas 1. panta 1. daļā ar līzings darījumu (*leasing transaction*) tiek saprasti divi, savstarpēji saistīti līgumi:

(a) līgums, saskaņā ar kuru līzings devējs iegūst īpašumā ražotni, iekārtas vai citus aktīvus (neattiecas uz nekustamo īpašumu)⁶⁶, saskaņā ar līzings ņēmēja izvirzītajiem noteikumiem, ciktāl tie skar tā intereses;

(b) līgums, saskaņā ar kuru, līzings devējs dod tiesības līzings ņēmējam lietot līzings objektu apmaiņā pret līzings maksājumiem.

Abi iepriekšminētie līgumi kopā atzīstami par līzings darījumu, līdz ar ko, arī (b) līgums atzīstams par līzings līgumu, ja:

- 1) līzings ņēmējs izvēlas gan līzings objektu, gan pārdevēju, nepaļaujoties pamatā uz līzings devēja zināšanām un viedokli;

⁶¹ 19.06.1997. likums "Par Unidroit konvenciju par starptautisko finansiālo līzingu"

⁶² <http://www.unidroit.org/english/implementation/i-88-1.pdf>

⁶³ 19.06.1997. likums "Par Unidroit konvenciju par starptautisko finansiālo līzingu". 1. pants.

⁶⁴ Leja L. Līzings līgumu kvalifikācija un saturs Latvijas privāttiesībās. Promocijas darbs. LU, 2006. 35 lpp.

⁶⁵ Leja L. Līzings līgumu kvalifikācija un saturs Latvijas privāttiesībās. Promocijas darbs. LU, 2006. 35. lpp.

⁶⁶ 19.06.1997. likums "Par Unidroit konvenciju par starptautisko finansiālo līzingu". 4. panta 1. daļa.

- 2) līzings objekts tiek iegādāts saskaņā ar līzings līgumu, kas jau ir noslēgts, vai arī vēl tiks slēgts, par to informējot līzings objekta pārdevēju (pārdevēja informēšanas pienākums izriet arī no Konvencijas 11. panta, kas paredz līzings ņēmēja piekrišana grozot pirkuma/piegādes līgumu). Abi darījumi ir savstarpēji saistīti, tomēr neviens no tiem nav prioritārs noslēgšanas laika ziņā. Būtiskākais ir, lai slēdzot pirkuma/piegādes līgumu, pārdevējs būtu informēts par to, ka saistībā ar konkrēto pirkuma/piegādes līgumu, jau ir noslēgts, vai tiks slēgts līzings līgums. Tādējādi pārdevējs tiek informēts par līzings darījuma eksistenci un darījuma trešo pusi – līzings ņēmēju, kas saņems daļu no pirkuma/piegādes līguma prasījuma tiesībām.
- 3) Nosakot līzings maksājumu, tiek ņemta vērā līzings objekta iegādes izmaksu pilna vai to ievērojamas daļas amortizācija.

Ja darījums tiek klasificēts kā finanšu līzings, no pirkuma/piegādes līguma izrietošie pārdevēja pienākumi tiek attiecināt arī uz līzings ņēmēju, it kā viņš būtu līgumu puse.⁶⁷ Nekas gan netiek minēts par atbildības nodošanu attiecībā pret līzings objekta pārdevēju.

Tā kā Konvencijā iestrādāts līzings maksājumu pilnas vai daļējas amortizācijas princips, lai nodalītu finanšu līzingu no nomas (operatīvā līzings), nav nepieciešams priekšnoteikums īpašuma tiesību pārejai vai visdrīzāk pieņemamai īpašuma tiesību pārejai. Tādēļ Konvencijā paredzēts, ka darījums pie iepriekšminētajiem apstākļiem atzīstams par finanšu līzingu, neatkarīgi no pušu vienošanās par līzings objekta īpašuma tiesībā līzings līguma termiņa beigās.⁶⁸

Konvencijas kontekstā darījums atzīstams par finanšu līzings darījumu, ja līzings objekts galvenokārt tiek izmantots komerciāliem mērķiem. Līdz ar ko strīdus gadījumā uz pusēm gulstas pienākums pierādīt konkrētā līzings objekta izmantošanas komerciālo dabu, kas, piemēram, Latvijas paredzamajā līzings regulējumā atkritīs, tā kā līzings līguma puses var būt tikai komersanti.

Konvencijā iekļauta norma, kas ierobežo līzings ņēmēja atbildību par līzings objektu⁶⁹ (pieņemams, ka tā ir atbildība par visiem ar līzings objektu saistītiem riskiem šīs normas kontekstā), kas daļēji ir pretrunā ar pašu Konvencijā ietverto līzings darījuma definīciju. Tie ir gadījumi, kad līzings ņēmējs kaut kādā veidā tomēr paļaujas uz līzings devēja zināšanām un viedokli līzings objekta vai pārdevēja izvēles ziņā. Pretruna rodas apstākļi, ja līzings ņēmējs

⁶⁷ 19.06.1997. likums "Par Unidroit konvenciju par starptautisko finanšu līzingu". 10. Panta.

⁶⁸ Turpat. 1. panta 3. daļa.

⁶⁹ Turpat. 8. panta. 1. daļas (a) apakšpunkts.

izvēlas līzinga objektu vai tā pārdevēju balstoties uz līzinga devēja zināšanām vai viedokli, tad darījums vairs nav kvalificējams kā līzinga darījums Konvencijas kontekstā. Savukārt, ja līzinga ņēmējs tikai sekundāri paļaujas (Konvencijā: „nepaļaujoties galvenokārt uz iznomātāja zināšanām un vērtējumu”) uz līzinga devēju, līzinga ņēmējam vienmēr pastāvēs iespēja atteikties no atbildības šī apstākļa ietekmē. Iespējams, ka šajā gadījumā runa ir par situācijām, kad līzinga devējs daļēji ierobežo līzinga devēja izvēles tiesības, piemēram, piedāvājot izvēlēties no vairākiem pārdevējiem, vai vairākiem iekārtu modeļiem, kuru vidū, iespējams, nav līzinga ņēmējam vispiemērotākais līzinga objekts vai pārdevējs. Piemēram, nosakot ierobežotu izvēles iespēju attiecībā uz pārdevēju, līzinga devējam būtu jāuzņemas ne piegādes risks. Vai arī pienākums uzņemt atbildību par līzinga objekta slēptiem trūkumiem, ko līzinga objekta pārdevējs, dēļ nespējas nodrošināt pienācīgu līzinga objekta tehnisko apkopi, nevar novērst.

Līzinga ņēmēja atbildība tiek ierobežota arī Konvencijas 12. panta noteiktajos gadījumos, attiecībā uz lietas nepiegādi, novēlotu piegādi un piegādi neatbilstoši līguma nosacījumiem. Šajos gadījumos līzinga ņēmējam ir tiesības uzteikt līzinga līgumu vai aizturēt/ieturēt līzinga maksājumus iepriekšminēto situāciju rezultātā radīto zaudējumu segšanai, pie nosacījuma, ja tiek konstatēta līzinga devēja vaina. Nosakot zaudējumus, jāvadās no pirkuma/piegādes līguma, it kā līzinga ņēmējs būtu pircējs, bet līzinga devējs – pārdevējs.

Atšķirīgi no Latvijā pieņemtā līzinga regulējuma, līzinga devējam, uzsakot līzinga līgumu dēļ līzinga ņēmēja maksājumu kavējuma, ir ne tikai tiesības iegūt faktiski valdījumu pār līzinga objektu un tiesības atlīdzināt zaudējumus, bet arī tiesības prasīt neiegūto peļņu.⁷⁰ Šo zaudējumu apjoms gan tiek ierobežots ar nekonkrētiem lielumiem, tādēļ šī jautājuma izlemšana piekristu tiesai, kas visdrīzāk vadītos no līzinga objekta specifikas, jeb līzinga devēja iespējas iegūt paredzēto peļņu citā ceļā.

⁷⁰ 19.06.1997. likums "Par Unidroit konvenciju par starptautisko finansiālo līzingu". 13. Panta. 2. Daļas (a) un (b) apakšpunkts.

3. Komerclikumā ietvertais līzings un tā regulējums

Komerclikuma papildināšana ar D daļu, kurā tiek regulēti būtiskākie no saimnieciskajā darbībā izmantotajiem līgumiem, ir likuma izstrādātāju iecere jau kopš 1998. gada, pieņemot koncepciju par Komerclikuma D daļu. Pēdējos likuma D daļas izstrādes gados, par būtisku līgumu saimnieciskajā darbībā tiek uzskatīts arī līzings, kam izstrādātajā likumprojektā tika paredzēts atsevišķs regulējums, līdzīgi, kā komerciālajam pirkumam, faktoringam un franšīzei.

Sākotnēji likumprojekta ietvaros tika lietots termins „Komerciālais līzings”, kas trešajā lasījumā tomēr tika saīsināts, atmetot vārdu „komerciālais”. Šāda līzings apzīmējuma lietošanā bija saskatāmi gan pozitīvi, gan negatīvi apstākļi. Ieviešot šādu terminu, likumdevējs uzskatāmi būtu nošķīris patērētāju līzingu no līzings, ko savā starpā slēdz komersanti. Tomēr tādejādi tiktu radīts kārtējais līzings un tā regulējums, turklāt katra konkrētā līzings regulējums būtu atkarīgs nevis no tam piešķirtā nosaukuma, bet gan no pušu tiesiskā statusa. Tādēļ sākotnējā likumdevēja iniciatīva dēvējama par nevajadzīgu liekvārdību.

Līzings regulējums Komerclikumā, ir ietilpināts piecos pantos, nosakot līzings definīcijas un nodalot galvenos ar līzings objektu saistītos riskus. Regulējuma apjoms ir salīdzinoši neliels, jo daļai no normām ir normu piemērošanas raksturs, taču kā atsevišķs līzings regulējuma sākumposms ir pilnīgi pietiekams, jo skar līdz šim problemātiskākos līzings regulējuma aspektus.

3.1. Analīze un pielietojamība

Komerclikuma vispārīgie nosacījumi

Uz komerciālā līzings un tā regulējumu pirmkārt jau attiecas Komerclikuma vispārīgie nosacījumi, kas ietverti Komerclikuma divdesmitajā sadaļā. Saskaņā ar Komerclikuma 388. pantu, „*Komerclikums ir komersanta tiesiskie darījumi, kas saistīti ar komerclikumu*” un 389. Pantu, kurā tiek pieļauts, ka komerclikumā tikai viena puse var būt komersants: „*Ja darījums ir komerclikums tikai vienam no darījuma dalībniekiem..*”. Lai gan tikai 388. panta nosaukums ir

„Komercdarījuma jēdziens”, tikai abi panti kopā sniedz pietiekamu izpratni, ar ko tiek saprasts komercdarījums Komerclikumā. Lai darījumu kvalificētu kā komercdarījumu un varētu piemērot Komerclikuma regulējumu, darījumam jāsaturs divas pazīmes: 1) vismaz viena darījuma puse ir komersants; un 2) vismaz vienai darījuma pusei, kas ir komersants, šim darījumam ir jābūt saistītam ar komercdarbību. Pieņemot, ka likumdevējs ir vēlējis tieši šādu komercdarījuma izpratni, Komerclikuma regulējums attieksies uz lielāko daļu valsts ekonomikā notiekošo darījumu, kuros bieži kāda no pusēm ir patērētājs. Par šo izpratni liecina arī Komerclikuma 390. pants, kas paredz arī to, ka komercdarījuma pusei, kurai darījums nav kvalificējams kā komercdarījums, ir saistoši Komerclikuma noteikumi par komercdarījumiem ciktāl tie nav pretrunā tiesību aktiem patērētāju tiesības aizsardzības jomā.

463. pants. Līzings līguma jēdziens

Komerclikuma līzings līguma definīcija: līzings līguma komersants (līzings devējs) apņemas iegūt īpašumā cita komersanta (līzings ņēmēja) izraudzītu lietu no līzings ņēmēja izraudzītas trešās personas (pārdevēja) un nodrošināt šīs lietas nodošanu līzings ņēmēja lietošanā, bet līzings ņēmējs apņemas pieņemt šo lietu un samaksāt nolīgto atlīdzību.

- Saskaņā ar doto definīciju, līzings līgums ir divpusējs līgums, lai gan nepārprotami norādīta darījuma trīspusējā daba – darījumā netieši tiek iesaistīta trešā persona ar līzings līgumam saistītu darījumu, no kura izrietošās tiesības un pienākumi ir līzings līguma priekšmeta sastāvdaļas. Līzings devējs apņemas iegādāties konkrētu līzings objektu, ko norādījis līzings ņēmējs, kas ir atsevišķs, bet saistīts darījums – pirkuma vai piegādes līgums. Līzings objekta pārdevējs nodod īpašuma tiesības līzings devējam, kas pilnvaro līzings ņēmēju iegūt līzings objekta faktisko valdījumu, kas pēc būtības ir arī pārdevēja pienākums attiecībā pret līzings devēju. Līzings ņēmējam pieņemot līzings objektu, tiek daļēji izpildīti.
- Līzings līgums ir konsesuāls līgums, tā kā tā spēkā esamībai nepieciešama tikai izteikta pušu griba iegūt tiesības un uzņemties pienākumus, ko paredz līzings līgums.
- Līzings līgums ir atlīdzības līgums.

Likuma 463. panta 2. daļā tiek paredzēts, ka Līzings līgumam piemēro Civillikuma un Komerclikuma noteikumus par pirkuma līgumu, ciktāl tie nav pretrunā ar Komerclikumā ietvertajiem līzings noteikumiem, sekojošos gadījumos:

- 1) ja ir nolīgts līzings ņēmēja pienākums izpirkt līzings nodoto lietu;
- 2) ja ir nolīgts līzings ņēmēja tiesības līzings līguma termiņa beigās, ievērojot nosacījumu, ka līzings ņēmējam nav neizpildītu saistību pret līzings devēju, iegūt līzings nodoto lietu īpašumā bez papildu atlīdzības vai par atlīdzību, kura izvēles tiesību brīdī, būs pietiekami zema,

lai līzings līguma noslēgšanas brīdī pastāvētu pamatota noteiktība, ka līzings ņemējs šo iespēju izmantos.

Līzings līgumos, kuros nav paredzēta līzings objekta īpašuma tiesību pāreja, vai arī visdrīzāk nav sagaidāma, ņemot vērā apstākļus līzings līguma slēgšanas brīdī, līzings līgumam piemēro Civillikuma noteikumus par nomas līgumu, ciktāl tie nav pretrunā ar Komerclikumā ietvertajiem komerciālā līzings noteikumiem.

Būtisks un neskaidrs paliek jautājums par līzings pušu statusu. Kā iepriekš tika minēts, saskaņā ar Komerclikuma normām, vismaz vienai komercdarījuma pusei ir jābūt komersantam, turklāt nav noteikts kurai. Balstoties uz Komerclikumā ietverto līzings jēdzienu, var secināt, ka līzings ir komercdarījums, kur vismaz līzings ņemējs ir komersants, tā kā uz to ir tieša norāde pašā pantā. Šajā jautājumā, izstrādājot šo Komerclikuma sadaļu, likumdevēja viedoklis vairakkārt mainījās, 1. lasījumā apstiprinot nosacījumu par vismaz viena komersanta piedalīšanos līzings darījumā, 2. lasījumā līzings darījumu nosakot par vismaz divu komersantu darījumu. Apstiprinātajā likumprojektā tika paredzēta atšķirīga pieeja nosakot komercdarījuma pušu statusu. Piemēram, komerciālā pirkuma gadījumā nav būtiski, kura no pusēm ir komersants. Komercālās komisijas līguma gadījumā, komisijai ir jābūt komersantam. Identiska pieeja ir arī ekspedīcijas, komerciālā glabājuma, faktoringa un franšīzes līgumā. Komerclikuma 463. panta 2. un 3. daļa paredz komerciālā pirkuma normu un Civillikuma normu par pirkumu un nomu piemērošanu līzings līgumiem, ciktāl tie nav pretrunā ar Komerclikumā ietvertajiem līzings noteikumiem. Tā kā komerciālā pirkuma noteikumi neparedz konkrētu pušu statusu, tas nebūtu nepieciešams arī līzings gadījumā.

Komerclikumā dotā līzings definīcija satur arī pilnvarojuma pazīmes – „...nodrošināt šīs lietas nodošanu līzings ņemēja lietošanā, bet līzings ņemējs apņemas pieņemt šo lietu..”. Līzings devējs iegūst norādītās lietas īpašuma tiesības, bet pašu lietu nemaz nesaņem. Lietas saņemšana tiek uzticēta līzings ņemējam. Līzings ņemējam kā pilnvarniekam attiecīgi arī jāuzņemas pilnvarniekam piekrītoši pienākumi – pārbaudīt lietas trūkumus kā krietnam un rūpīgam saimniekam. Līzings ņemēja pienākums pārbaudīt lietu pirms tās pieņemšanas nostiprināts Komerclikuma 464. panta 1. daļā. Šī panta regulējums attiecas uz visiem lietas trūkumiem, izņemot slēptos trūkumus, ko līzings ņemējam nav iespējams konstatēt pirms lietas pieņemšanas.

Tā kā nosacījums pieņemt līzings objektu attiecas uz līzings ņemēju gan situācijās, kad tiek piemērotas pirkuma normas, gan situācijās, kad nomas normas, tiek pilnvarots pieņemt lietu no pārdevēja, līzings ņemēja interese ir atšķirīga. Ja līzings ņemējs pieņem lietu kā tās nākamais īpašnieks, vai visdrīzāk paredzamais īpašnieks, tas būs ieinteresēts lietas atbilstībā līguma nosacījumiem. Turpretī visos pārējos gadījumos, kad līzings ņemējs pieņem lietu faktiski kā

nomnieks, konkrētā norma paplašina līzina ņēmēja, kā nomnieka, pienākumus pie lietas saņemšanas.

Risku par lietas nepiegādi jāuzņemas līzina ņēmējam. Dotais regulējums attiecas tikai uz darījumiem, kas atbilst līzina nosacījumiem, tai skaitā ievērojot to, ka līzina objekta pārdevēju izvēlas līzina ņēmējs. Līzina ņēmēja iespēja izvēlēties piegādātāju saskaņā ar Komerclikumu ir diezgan deklaratīva. Apšaubāmi, ka lietas ne piegādes risks pilnībā ir atkarīgs tikai no piegādātāja izvēles. Ja Komerclikums strikti paredz līzina ņēmēja atbildību par pirkuma/piegādes līguma nosacījumu izpildi un lietas nepiegādi, būtu tikai loģiski paredzēt arī līzina ņēmēja tiesības noteikt pirkuma/piegādes līguma nosacījumus. Tiesības noteikt pirkuma/piegādes līguma nosacījumus kā aktuāls jautājums rodas arī sarežģītu tehnoloģisko iekārtu gadījumā, kur, parasti, pastāv dalīta samaksas kārtība un līguma izpilde no pārdevēja puses notiek vairākos etapos – ražošana, piegāde, montāža un nodošana ekspluatācijā. Nereti sarežģītu ražošanas iekārtu darbība mēdz būt komplicēta, un to novērtēšana nevar tikt veikta vienkārši konstatējot faktu – darbojas vai nedarbojas. Tādēļ arī līzina devēja interesēs būtu tikai pieļaut līzina ņēmēja izvirzīto līguma nosacījumu un lietas kritēriju ietveršanu pirkuma/piegādes līgumā. Šāds apstāklis arī nodrošinātu, ka līzina ņēmējs varētu efektīvi prasīt pārdevējam līguma nosacījumu izpildi.

Iespēja izvēlēties pārdevēju, un līdz ar to pienākums uzņemt lietas ne piegādes risku var nebūt tik viennozīmīga. Realitātē var pastāvēt situācijas, kad līzina ņēmēja tiesībās attiecībā uz pārdevēja izvēli tiek ierobežotas no līzina devēja puses. Piemēram, līzina ņēmēja vēlmi iegādāties kāda konkrēta modeļa veļas mašīnu var apmierināt pie vairākiem sadzīves preču tirgotājiem. Tomēr līzina kompānija, kuras līzina līguma nosacījumi līzina ņēmējam ir vispieņemamākie, līzina objektu iegādē sadarbojas tikai ar vienu no sadzīves preču tirgotājiem. Pieņemot, ka līzina ņēmējam nav iebildumi pret līzina devēja sadarbības partneri tā kā tā piedāvāta veļas mašīna neatšķiras no citu sadzīves preču tirgotāju piedāvājumiem, tomēr nevar apgalvot, ka līzina ņēmēja izvēle bijusi pilnīgi neatkarīga. Praksē šādas situācijas visbiežāk rodas vieglo pasažieru automašīnu un komerctransporta nodošanai lietošanā uz operatīvā līzina nosacījumiem, kas faktiski atbilst Komerclikumā regulētajam līzina līgumam. Līzina kompānijas, baidoties ciest zaudējumus no neprecīzas līzina objekta nākotnes cenas noteikšanas, tā kā netiek paredzēts, ka līzina ņēmējs kļūs par līzina objekta īpašnieku līzina līguma termiņa beigās, līzina objekta tirgus cenas risku parasti nodod pārdevējam. Tādējādi līzina devējs faktiski pats izvēlas iespējamās līzina objekta pārdevējus vadoties pēc saviem ieskatiem un apsvērumiem.

Līdz ar lietas nodošanu, līzingaņēmējam tiek nodotas visas no pirkuma/piegādes līguma izrietošās prasījuma tiesības pret lietas pārdevēju. Komerclikuma 465. panta 1. daļā šīs līzingaņēmēja tiesības papildināta ar līzingaņēmēja pienākumu izmantot šīs tiesības pret lietas pārdevēju. Noprotams, ka šīs pienākums attiecināms uz lietas ne piegādes gadījumu, tā kā norma pamatā aizsargā līzinga devēja, kā finansētāja intereses, lai līzingaņēmējs pieliktu visas pūles pret sevi vērstas saistības pienācīga nodrošinājuma saglabāšanai. Izejot no šīs pašas analogijas, pieņemams, ka līzingaņēmējam atbilstoši jārikojas arī pret tiesību pārkāpumu no jebkuras trešās personas puses attiecībā uz līzinga objektu. Tas savukārt nozīmē līzinga devēja pienākumu izsniegt atbilstošu pilnvarojumu līzingaņēmējam iepriekšminēto tiesību aizsardzībai līzinga devēja un līzingaņēmēja interesēs. Šāda līzinga devēja pilnvarojuma pienākuma trūkums Komerclikumā sniedz līzinga devējam papildus iespējas pastiprināt līzingaņēmēja saistības nodrošinājumu, piemēram, piesaistot papildus nodrošinājumu ar ķīlas palīdzību.

Komerclikumā paredzēta līzinga devēja tiesība līgumiski ierobežot līzingaņēmēja lietošanas tiesības pār līzinga objektu.⁷¹ Pieļaujams, ka zem šīs normas līzinga devējam tiek tiesības noteikt ierobežojumus ne tikai lietošanā, bet arī dažādu līzinga objekta uzlabojumu un pārveidojumu veikšanā, piemēram, aizliegums vieglo automašīnu pārveidot par sacīkšu automašīnu un piedalīšanās autosacīkstēs. Šī norma pieļauj arī lietošanas intensitātes ierobežošanu, piemēram, paredzot ierobežotu iekārtas noslogošanu līguma darbības laikā, tā kā līzinga objekta lietošana atbilstoši vispārpieņemtajiem mērķiem un kārtībai pati par sevi nepasargā līzinga devēju no tā, ka nodrošinājuma vērtība samazināsies straujāk kā līzingaņēmēja saistības apjoms.

Papildus tiek iekļauts arī līzingaņēmēja pienākums maksāt nolīgtos līzinga maksājumus neatkarīgi no lietas lietošanas iespējamības.⁷² Līzinga objekta trūkumi vai tiesiskie aprobežojumi, kas liedz līzingaņēmējam izmantot vai ierobežo līzinga objekta lietošanu, nevar būt par pamatu nolīgto līzinga maksājumu atcelšanai.

Komerclikuma 466. panta 3. un 4. daļa paredz visu ar līzinga objektu saistīto risku pāreju uz līzingaņēmēju līdz ar lietas pieņemšanas brīdi, kas ir atšķirīgi no pirkuma Civillikuma izpratnē, kad risku par nejaušu gadījumu, kā rezultātā lieta iet bojā vai bojājas, nes pircējs kopš pirkuma līguma noslēgšanas brīža.⁷³ Līzinga gadījumā līzingaņēmējs nes atbildību par līzinga objekta bojāeju, bojāšanos, zādzību vai nozaudēšanu. Līzingaņēmēja atbildība izpaužas kā

⁷¹ Grozījumi Komerclikumā: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2009. 07. janvāris, nr. 2., 466.panta 1.daļa.

⁷² Grozījumi Komerclikumā: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2009. 07. janvāris, nr. 2., 466.panta 2.daļa

⁷³ LR Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). K.Torgāna redakcijā. Rīga: Mans Īpašums, 2000. 2023. pants.

pienākums atlīdzināt līzings devējam visus zaudējumus, izņemot sagaidāmās peļņas atrāvumu. Likumā nav iestrādāts princips par līzings maksājumu daļēju ieskaitīšanu līzings devēja izdevumu segšanai. Nav arī paredzēts ne pilnīgas, ne daļējas amortizācijas princips, kas ļautu precizēt līzings devēja reālo zaudējumu apmēru. Tādēļ, ja konkrētajā līzings līgumā netiek atrunāta kārtība par līzings ņēmēja atbildības apmēra noteikšanu, zaudējumu noteikšanā būtu jāvadās no konkrētās situācijas, kas var būt dažādas:

1) ja līgumā noteikts līzings ņēmēja pienākums izpirkt līzings objektu piemērojamas Civillikuma pirkuma un nomaksas pirkuma normas, jāidentificē līzings ņēmēja jau samaksātā nolīgta pirkumā maksas daļa. Līzings ņēmēja pienākums tad ir segt vēl nesamaksāto pirkuma daļu;

2) ja līgumā netiek paredzēts līzings ņēmēja pienākums izpirkt līzings objektu vai neparedz tā īpašuma tiesību pāreju, līzings ņēmējam ir jāatlīdzina līzings devējam tā brīža līzings objekta tirgus vērtība. Līzings objekta tirgus vērtība vislabāk raksturo līzings devēja zaudējumu apmērus, ja līgumā nav noteikta cita kārtība. Tomēr netiek segti tādi iespējamie līzings devēja zaudējumi, kā zaudējumi no līzings objekta tirgus vērtības samazināšanās. Viena vai otra puse var nest zaudējumus, ja līzings maksājuma apmērs nav bijis noteikts atbilstoši līzings objekta amortizācijas tempiem. Izmantojot līzings objekta tirgus vērtību, nosakot līzings devēja zaudējumu apjomus, tiek pieņemts, ka bojātais vai bojāgājušais līzings objekts bija bez trūkumiem, tā kā par trūkumu esamību atbildību pret līzings devēju nes līzings ņēmējs, nevis līzings objekta pārdevējs.

No Komerclikuma 466. panta 2. un 4. daļas salīdzinājuma izriet, ka gadījumos, kad līzings ņēmējam nav pienākums lietu atgriezt līzings devējam (līguma termiņa beigās līzings ņēmējs kļūst vai visdrīzāk kļūs par līzings objekta īpašnieku), lietas bojāšanās vai bojāejas gadījumā līzings ņēmējam pastāv izvēles tiesība – turpināt līzings līgumu, maksājot nolīgtos līzings maksājumus, vai segt līzings devēja zaudējumus līzings objekta bojāšanās vai bojāejas brīdī.

Līzings ņēmēja pienākums ir uzņemties atbildību ne tikai pret līzings darījumā iesaistītajām pusēm – līzings devēju un līzings objekta pārdevēju, bet arī pret trešajām personām, kuru tiesības var tikt aizskartas lietojot līzings objektu.⁷⁴ Kaitējums trešajām personām var tikt nodarīts pat ievērojot visus līzings devēja un līzings objekta pārdevēja noteiktos lietošanas nosacījumus un piesardzības pasākumus. Īpaši tiek izdalīti paaugstinātas bīstamības līzings objekti un ar to lietošanu saistīto risku nodošanu līzings ņēmējam.

⁷⁴ Grozījumi Komerclikumā: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2009. 07. janvāris, nr. 2., 466. panta 5. daļa.

Regulējumā iekļauti arī apstākļi pie kādiem līzina devējs ir tiesīgs vienpusēji uzteikt līzina līgumu un pārņemt līzina objektu savā faktiskā valdījumā.⁷⁵

- 1) Samaksas termiņa nokavējums var būt par pamatu līguma uzteikumam. Uzteikuma tiesisko pamatu veido divi faktori: a) līzinaņēmējs kavē nolīgto maksājumu; b) līzina devējs ir izteicis brīdinājumu, kurš vismaz 15 dienas no līzinaņēmēja puses ir palicis bez ievērības. Tādējādi īsākais maksājuma kavējuma termiņš, kas nepieciešams, lai uzteiktu līzina līgumu, ir sešpadsmit dienas.
- 2) Līzinaņēmējs nav kļuvis par līzina objekta faktisko valdītāju noteiktajā termiņā, vai arī līzina devējs nav ieguvis īpašuma tiesības uz līzina objektu. Šie divi gadījumi nodrošina pamatu līzina līguma uzteikumam, taču nedod reālu iespēju pārņemt līzina objektu faktiskā valdījumā. Ar līzina līguma uzteikuma brīdi, līzina devējs atgūst visus no pirkuma/piegādes līguma izrietošos prasījumus pret līzina objekta pārdevēju, un tādējādi var prasīt līzina objekta un tā īpašuma tiesību nodošanu līzina devējam. Lai gan līzina un pirkuma/piegādes līgumi uzskatāmi par saistītiem, līzina līguma uzteikums pats par sevi nevar atcelt pirkuma/piegādes līgumu. Tādēļ, pieņemams, ka jebkādi līzina objekta pārdevēja prasījumi, līzina līguma uzteikuma gadījumā, vēršami pret līzina devēju. Tā kā līzina līgums, ar kuru no pirkuma/piegādes līguma izrietošās tiesības un pienākumi tika nodoti līzinaņēmējam, vairs nav spēkā. Ja daļa no pirkuma/piegādes līguma izrietošo tiesību nodošana līzinaņēmējam likumā ir atrunāta⁷⁶, tad no šī līguma izrietošās atbildības nodošana netiek nodota. Šī panta daļa izslēdz arī iepriekš darbā pieņemtās līzinaņēmēja izvēles tiesības turpināt līzina līgumu vai segt līzina devēja zaudējumus, līzina objekta bojāšanās vai bojāejas gadījumā, ja līzina līgumā nav paredzēta līzina objekta atgriešana līzina devējam. Tas nozīmē to, ka līzinaņēmēja faktiskā valdījuma trūkums pār līzina objektu jebkurā līzina līguma darbības brīdī, ir pietiekams pamats līguma uzteikumam no līzina devēja puses.
- 3) Likuma 467. panta 3. daļa paredz līzina devēja tiesības uzteikt līzina līgumu līzinaņēmēja nepatiesi sniegtu ziņu gadījumā. Pie kam ne visu nepatiesu ziņu gadījumā, bet tikai to, kurām ir būtiska nozīme slēdzot līgumu. Tā kā līzina kompāniju līzina pieprasījuma veidlapās aizvien biežāk tiek lūgta informācija

⁷⁵ Grozījumi Komerclikumā: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2009. 07. janvāris, nr. 2., 467. pants.

⁷⁶ Turpat. 465. panta 1. daļa.

vairāk tirgus izpētei, kā lēmuma pieņemšanai, lai izvairītos no liekiem pārpratumiem, būtu vēlams izcelt būtisko informāciju Komerclikuma kontekstā.

3.2. Salīdzinājums ar UNIDROIT paraug likuma normām

Tikai nedaudzās pasaules valstīs līzings tiesiskajam regulējumam ir paredzēts atsevišķs normatīvais akts. Šo valstu vidū ir Krievija, Francija, Ķīna, Turcija, Indonēzija un citas. Pamatā šo valstu līzingu regulējošie akti, izņemot Franciju, veidoti balstoties uz UNIDROIT konvenciju par starptautisko finansiālo līzingu.⁷⁷ Lai gan Konvencija regulē starptautiskās līzings attiecības, iepriekšminētajām valstīm tā lieti noderēja kā paraugs normatīvā akta izstrādē.

Nolūkā sekmēt līzingu regulējošu aktu izstrādi jaunattīstības un ekonomiski attīstītajās valstīs, 2005. gada aprīlī, UNIDROIT tika pieņemts lēmums uzsākt līzings paraug normu krājuma, jeb paraug likuma (*Model Law*) (turpmāk tekstā Paraug likums) izstrādi.⁷⁸ Paraug likuma mērķis ir nodrošināt likumdevējus ar pamatnormām un likuma karkasu, kas balstīts uz nozares labāko praksi un piemēriem. Paraug likuma izstrādē iesaistījās arī UNICITRAL (the United Nations Commission on International Trade Law), OAS (Organization of American States), IFC (International Finance Corporation) un Pasaules Banka.⁷⁹ Šajā sakarā 2005. gada novembrī ICF laida klajā plaša pētījuma rezultātus⁸⁰, uzsverot vienota līzings regulējuma ieviešanas nozīmi jaunattīstības valstīs un strauji augošās ekonomikās. UNIDROIT līzings paraug likuma izstrāde pamatā ir pabeigta. Kopumā ir notikušas trīs UNIDROIT Ģenerālās Asamblejas Kopsēdes par šo jautājumu, kurās bez jau minētajām organizācijām, tika pārstāvētas arī trīsdesmit Pasaules valstu valdības, tajā skaitā arī Latvijas.⁸¹ Šī gada 13. novembrī UNIDROIT Kopsēde formāli tika pieņemta Paraug likuma galējā versija.⁸² Pieejamais paraug likuma teksts ir visu iesaistīto pušu kompromisa modelis, kas visdrīzāk nepiedzīvos būtiskas

⁷⁷ Sudhir P. Amembal. Emerging Lease Markets--The Evolution and a Model. http://unlease.ru/education/learning_materials/International-Leasing-Encyclopedia/145.php

⁷⁸ Castillo-Triana R. The UNIDROIT Model Law on Leasing. Background, foundation and application. p. 31

⁷⁹ Turpat.

⁸⁰ Fletcher M., Freeman R., Sultanov M., Umarov U. Leasing in Development: Guidelines for Emerging Economies. November 2005. p. 78

⁸¹ Draft Model Law on Leasing: Commentary, prepared by the UNIDROIT Secretariat. Rome, 10/13 November 2008. p. 2

⁸² Completion of UNIDROIT's project for the establishment of a model law on leasing. UNIDROIT 2008.

izmaiņas līdz tā galējai apstiprināšanai. Līzinga paraug likuma trīs izstrādes gadu laikā ir kļuvuši pieejami arī vairāku tiesībzinātnieku komentāri par šī dokumenta projektu.

Ņemot vērā iepriekšminētā dokumenta izstrādātāju plašo loku, dažādās intereses un ievērojamo pieredzi, izstrādājot Latvijas līzinga tiesisko regulējumu, būtu lietderīgi apsvērt līzinga paraug likumā ietverto normu izmantošanas iespējamību Latvijas situācijā.

Pēdējā Paraug likuma redakcija sastāv no četrām daļām: 1) vispārējie noteikumi; 2) līzinga līguma ietekme; 3) izpildījums; 4) saistību neizpilde.

Paug likuma pirmā daļa – vispārējie noteikumi, kas ietver noteikumus par likuma piemērojamības sfēru, definīcijas, ietekmi uz citiem likumiem un atrunas par likuma interpretāciju. Līdzvērtīga nodaļa tiešā veidā nav atrodamā Komerclikumā. Līzinga sakarā vispārējie noteikumi ir meklējami Komerclikuma pirmajā sadaļā – „Komersanti un komercdarbība” un – „Komercdarījumu vispārīgie noteikumi”, kā arī likuma 463. pantā, kas ietver līzinga līguma definīciju un tā regulējuma piekritību atkarībā no tā vai ir paredzēta līzinga objekta īpašuma tiesību pāreja. Šāda vispārējo noteikumu izklaidētība ir neērta, tomēr attaisnojama, tā kā līzingu regulējošās normas tiek inkorporētas jau pastāvošā likumā ar plašu pielietojamību.

Paug likumā pie definīcijām iekļauta līzinga objekta (finansējamā aktīva) definīcija – „Aktīvs ir jebkurš īpašums, kas tiek izmantots tirdzniecībā vai uzņēmējdarbībā, ieskaitot ražošanas līdzekļus (*capital goods*), iekārtas, nākotnes aktīvus, it īpaši ražotus nākotnes aktīvus, dzīvus un nedzimušus dzīvniekus. Termins neietver naudu vai investīciju vērtspapīrus. Aktīvs turpina būt aktīvs, neskatoties uz to, ka tas kļūst saistīts ar zemi, vai iekļauts zemē.”⁸³ Savukārt Komerclikumā līzinga objekta definīcija aprobežojas ar terminu „lieta”⁸⁴, kura saturs saskaņā ar Komerclikuma 3. panta 1. daļu meklējams Civillikuma, Lietu tiesībās. Tiek pieņemts, ka līzinga objekts var būt jebkura lieta saskaņā ar Civillikumu. Šāda likumdevēja pieeja ir vienkārša, bet konkrētajai situācijai nepiemērota, jo neparedz vēl neesošu lietu iekļaušanu līzinga objekta saturā. Tas savukārt liedz dažādu infrastruktūras elementu finansēšanu izmantojot līzingu, piemēram, ūdensvada, kanalizācijas, elektroapgādes un telekomunikāciju sistēmas, dzelzceļš un autoceļi, kas daudzviet pasaulē ir plaši izplatīti un Latvijai īpaši svarīgi. Praktiskie piemēri Latvijā ir plaši sastopami, it sevišķi mazāk attīstītos reģionos, kur nepieciešama vērienīga infrastruktūras atjaunošana, tomēr investīciju resursi nav pieejami. It kā virspusējs risinājums

⁸³ Draft Model Law on Leasing. Joint Session of the UNIDROIT General Assembly, Rome, 10/13 November 2008. Article 2. Definition of Asset.

⁸⁴ Grozījumi Komerclikumā: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2009. 07. janvāris, nr. 2., 463.panta 1.daļa

tiek rasts izmantojot koncesiju jeb valsts un privāto partnerību, tādejādi radot tiesisko pamatu privāto investīciju ieplūšanai šajā sektorā, tomēr ar to ir nepietiekami, lai nodrošinātu investoru ieguldījumus. Savukārt Paraug likumā ietvertā līzings objekta definīcija ir ne mazāk plaša, kā Latvijas gadījumā, tomēr tā ir vairāk konkretizēta, un pēc Paraug likuma izstrādē iesaistīto pušu oficiālā viedokļa, šāds plašs definējums ļaus to piemērot dažādās ekonomikās, dažādos to attīstības posmos.⁸⁵

Nedzimušu dzīvnieku iekļaušana līzings objekta saturā ir savdabīga un vairāk nepieciešama valstīs ar attīstītu piena un gaļas lopkopību. Turklāt šāda veida līzingsam nozīme ir ne tik daudz kā aktīvu finansēšanā, kā apgrozāmo līdzekļu finansēšanā, tā kā tiek finansēti pārdevēja nākotnes ieņēmumi ar nolūku segt tagadnes izdevumus ganāmpulka grūtniecības periodā.

Līzings definīcijas abos dokumentos ir daļēji līdzīgas attiecībā uz līzings darījuma konstrukciju: līzings devējs iegādājas līzings devēja norādītu lietu no norādītā pārdevēja → iegādātā lieta tiek nodota līzings ņēmēja lietošanā → līzings ņēmējs maksā līzings devējam maksu par iespēju lietot iegādāto lietu. Tomēr iekļautajās līzings definīcijās ir vairākas atšķirības:

- 1) Paraug likums paredz nepieciešamību informēt lietas pārdevēju par līzings darījumu, kamēr Komerclikumā šāda noteikuma nav. „(b) līzings devējs iegūst līzings objekta īpašuma tiesības vai arī tiesības to valdīt saistībā ar līzings līgumu un pārdevējam ir zināms šis fakts.”⁸⁶ Ja pārdevējs ir informēts par līzings darījumu, tad pārdevējam ir jāsaprot, ka izpildot pirkuma/piegādes līgumu, līzings devējs rīkojas līzings ņēmēja interesēs, tādejādi visi līguma papildus noteikumi un nosacījumi attiecībā uz lietas saņemšanu un lietošanu attiecas uz līzings ņēmēju, nevis līzings devēju.⁸⁷ Tā ir vispārēja prakse no pārdevēju puses, pieņemot, ka līzings devējs ir atbildīgs tikai par pirkuma/piegādes līguma pamata noteikumiem un nosacījumiem.⁸⁸
- 2) Paraug likumā ietvertajā līzings definīcijā netiek nošķirts finanšu līzings no operatīvā līzings, tā vietā abi līzings veidi tiek iekļauti vienā definīcijā un nosaukti par finansiālo nomu (*financial lease*), atšķirībā no Komerclikumā ietvertā regulējuma, nodalot finanšu

⁸⁵ Draft Model Law on Leasing: Comentary, prepared by the UNIDROIT Secretariat. Rome, 10/13 November 2008. p. 6.

⁸⁶ Draft Model Low on Leasing. Joint Session of the UNIDROIT General Assambly, Rome, 10/13 November 2008. Article 2. Defenition of finacial lease, part (b)

⁸⁷ Castillo-Triana R. The UNIDROIT Model Law on Leasing. Background, foundation and application. p. 17

⁸⁸ Turpat.

līzingu no operatīvā līzina, dalījumu balstot tikai uz līguma gala noteikumiem.⁸⁹ Pēc Paraug likuma izstrādātāju domām, šis ir viens no apstākļiem, kas nodrošinās Paraug likuma piemērošana elastību, turpinot attīstīties līzina tirgum.⁹⁰ Nodoms par finansiālas nomas, kā nomas apakš iedalījuma, definēšanu paraug likumā, tādejādi regulējumam pakļaujot arī tādas nomas attiecības, kurās netiek amortizēti visi vai liela daļa no veiktajiem ieguldījumiem (operatīvais līzings), Paraug likuma izstrādātāji pamato ar vēlmi iedrošināt finansētājus apgūt jaunus tirgus un attīstīt dažādus līzina paveidus.⁹¹ Paraug likumā ir ietverts līzina maksājumu noteikšanas princips, kas paredz, ka līzina maksājumi tiek noteikti ņemot vērā visu vai lielāko daļu veikto investīciju amortizāciju. Savukārt Komerclikumā par līzingu tiek atzīts darījums, kas atbilst iepriekšminētajai līzina darījuma konstrukcijai, nepievēršot vērību līzina maksājumu veidošanas principiem. Toties tiek pievērsta uzmanība līzina līguma gala noteikumiem, atkarībā no tā vai ir paredzama līzina objekta īpašuma tiesību pāreja. Savā ziņā starp abiem minētajiem principiem pastāv loģiska saikne – ja maksājumi tiek balstīti uz ieguldījumu amortizāciju, visdrīzāk ir sagaidāma līzina objekta īpašuma tiesību pāreja. Tomēr pamata atšķirība slēpjas izpratnē par operatīvā līzina regulējumu. Ja saskaņā ar Komerclikumu operatīvā līzina regulējums tiek likts zem nomas, tad Paraug likuma izstrādātāju viedoklis ir citāds, kas savā ziņā arī ļauj abus līzina veidus vienot zem viena definējuma. Jāpiemin, ka jautājums par nepieciešamību nošķirt finanšu līzingu no operatīvā līzina definīcijā, starp Paraug likumā iesaistītajām darba grupām vēl joprojām ir strīdīgs un patreizējais kompromiss ir iespējams tikai tādēļ, ka pusēm ir vienots viedoklis, ka operatīvais līzings nevar tikt regulēts izmantojot nomu regulējošās normas.⁹²

- 3) Saskaņā ar Komerclikumu, līzina devējam jānodrošina līzina objekta nodošanu līzina ņēmēja lietošanā. Paraug likumā šis līzina devēja pienākums tiek balstīts uz Anglosakšu tiesību izpratni, paredzot līzina devēja pienākumu nodrošināt līzina ņēmēja netraucētu valdījumu (quiet possession) pār līzina objektu.⁹³ Tā kā termins „valdījums” netiek definēts Paraug likuma ietvaros, tā interpretācija tiek atstāta katras konkrētās valsts ziņā un var radīt neviennozīmīgu nostāju. Šajā sakarā pretenziju par konkrēto definējumu

⁸⁹ Grozījumi Komerclikumā: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2009. 07. janvāris, nr. 2., 463.panta 2. un 3. daļa.

⁹⁰ Hauck B. A model law. Legal Week . 26.10.2006

⁹¹ Draft Model Law on Leasing: Cometary, prepared by the UNIDROIT Secretariat. Rome, 10/13 November 2008. p. 6

⁹² Castillo-Triana R. The UNIDROIT Model Law on Leasing. Background, foundation and application. p. 16

⁹³ Turpat. p. 19

izteica ASV pārstāvji, norādot, ka valstīs, kur izpratne par „valdījumu” saistās tikai ar fizisku valdījumu pār ķermenisku lietu, par līzina objektu, Paraug likuma kontekstā, nevarēs kalpot bezķermeniskas lietas, piemēram, intelektuālais īpašums.⁹⁴

Vērā ņemams un atbalstāms arī Latvijas situācijai, būtu ASV ieteiktais papildinājums līzina definīcijai,⁹⁵ paredzot iespēju piemērot Paraug likuma normas līzina objektiem tos otrreiz nododot līzina – „līzina objekts iepriekš ir ticis nodots finanšu līzina un līzina devējs nav līzina objekta ražotājs vai pārdevējs”.

Paugur likums ietver arī plašāku pieeju pirkuma/pielgādes līguma interpretācijai, paredzot arī nomas un citu netipisku īpašuma tiesību iegūšanai izmantojamu līgumu lietošanu līzina darījumos.⁹⁶ Komerclikumā attiecībā uz īpašuma tiesību iegūšanu pār līzina objektu, konsekventi tiek lietots termins „pārdevējs”, kas liek secināt par iespējamību izmantot tikai pirkuma vai pielgādes līgumu.

Paugur likumā tiek atsevišķi izcelts līzina ņēmēja un pārdevēja tiesību regulējums, paredzot:⁹⁷

(a) Finanšu līzina gadījumā, pārdevēja pienākumi saskaņā ar pirkuma līgumu attiecas arī uz līzina ņēmēju, it kā līzina ņēmējs būtu pirkuma līguma puse un līzina objekts tiktu pielgādāts tieši līzina ņēmējam. Pārdevējs nav atbildīgs gan līzina devējam, gan līzina ņēmējam par vienu un to pašu līguma pārkāpumu.

(b) Pārdevēja pienākumu paplašinājums attiecībā uz līzina ņēmēju, saskaņā ar iepriekšējo panta daļu, nemaina pirkuma līgumā pielgtās pušu tiesības un pienākumus.

(c) Ja pārdevējs nav informēts, ka pirkuma līguma puse ir arī līzina ņēmējs, līzina ņēmējs nav tiesīgs prasīt no pārdevēja saistību izpildi saskaņā ar pirkuma līgumu. Šādā situācijā līzina devējam ir pienākums iespēju robežās palīdzēt līzina ņēmējam realizēt pirkuma līgumā noteiktās tiesības. Ja līzina devējs neveic attiecīgās darbības, tiek pieņemts, ka līzina devējs ir uzņēmis šos pienākumus.

(d) Puses nav tiesīgas grozīt vai samazināt šī panta normu darbības efektu.

Līzina ņēmējs nav pirkuma līguma puse, toties ir ieinteresētā puse, lai pirkuma līgums tiktu izpildīts. Ar šīs noras palīdzību tiek nodibināta tieša, juridiska saikne starp līzina ņēmēju un pārdevēju. Šī ir viena no normām, kas attaisno atsevišķa līzina likuma ieviešanu, tā kā bez

⁹⁴ Draft Model Law on Leasing: Cometary, submitted by Governments and Organisations. Rome, 10/13 November 2008. p. 2

⁹⁵ Draft Model Law on Leasing: Cometary, submitted by Governments and Organisations. Rome, 10/13 November 2008. p. 2.

⁹⁶ Draft Model Law on Leasing. Joint Session of the UNIDROIT General Assembly, Rome, 10/13 November 2008. Article 2. Definition of Supply agreement.

⁹⁷ Draft Model Law on Leasing. Joint Session of the UNIDROIT General Assembly, Rome, 10/13 November 2008. Article 7.

atsevišķa likuma, līzings darījums tiktu sadalīts un regulētas ar atsevišķiem jau pazīstamiem līgumu veidiem, kas visdrīzāk novestu, vai jau ir novedis pie tiesu un ieinteresēto pušu nevienprātības.⁹⁸ Saskaņā ar šo normu tiek atzīts, ka viena no līzings darījuma pamata transakcijām – pirkuma darījums, ir darījums, saskaņā ar kuru līzings ņēmējs iegūst valdījuma tiesības pār līzings objektu no pārdevēja, bet līzings devējs paliek tikai kā finansētājs.⁹⁹

Paraug likumā nav aizmirsta arī līzings devēja tiesību aizsardzība situācijā, kad līzings objekta valdījumu var skart līzings ņēmēja kreditoru vai citu personu intereses attiecībā uz nekustamām lietām ar kurām līzings objekts ir saistīts. Piemēram, elektropārvades līnija kā līzings objekts. Līzings ņēmēja maksātspējas gadījumā, līzings devējs pārņem elektropārvades līnijas valdījumu ar tādām pašām tiesībām to valdīt, kādas tās bija līzings ņēmējam.¹⁰⁰

Būtiska atšķirība no Komerclikumā ietvertā līzings ņēmēja atbildības par līzings objekta nejaušu bojāeju vai bojāšanos tiek nostiprināta Paraug likumā. Lai gan līzings definīcija Paraug likumā tiek attiecināta arī operatīvo līzingu, operatīvā līzings gadījumā risks par līzings nejaušu bojāeju vai bojāšanos saglabājas līzings devējam.¹⁰¹

Paraug likumā atšķirīgs regulējums starp finanšu līzingu un operatīvo līzingu ir arī attiecībā uz līzings objekta trūkumiem. Finanšu līzings gadījumā, līdzīgi kā Komerclikumā, pēc līzings objekta pieņemšanas, līzings ņēmējs par līzings objekta trūkumiem ir tiesīgs griezties pie tā pārdevēja. Operatīvā līzings gadījumā – pie līzings devēja.¹⁰²

⁹⁸ Castillo-Triana R. The UNIDROIT Model Law on Leasing. Background, foundation and application. p. 30.

⁹⁹ Draft Model Law on Leasing: Comentary, prepared by the UNIDROIT Secretariat. Rome, 10/13 November 2008. p. 8

¹⁰⁰ Castillo-Triana R. The UNIDROIT Model Law on Leasing. Background, foundation and application. p. 31.

¹⁰¹ Draft Model Law on Leasing. Joint Session of the UNIDROIT General Assambly, Rome, 10/13 November 2008. Article 11, part 2.

¹⁰² Draft Model Law on Leasing. Joint Session of the UNIDROIT General Assambly, Rome, 10/13 November 2008. Article 13, part 2 (a)

4. Kopsavilkums

Līzings nozīmī ekonomikā nedrīkst novērtēt par zemu, tā kā līzings kalpo teju vai ikvienas attīstītās ekonomikas efektivitātes paaugstināšanas nodrošināšanā. Līzings sniedz arī nepieciešamo ražošanas aktīvu pieejamību vidējiem un maziem uzņēmumiem, kas ir sabalansētas ekonomikas izaugsmes stūrakmens. Līzings darījumu izmantošana nodrošina ar lētu un pieejamu finansējumu specifiskos valsts un privātos projektus, kuriem normālos apstākļos, cita veida finansējums būtu pieejams ierobežotā apjomā.

Tomēr, kā jebkura procesa attīstība valsts mērogā, arī līzings attīstība Latvijā, nav iespējama bez mūsdienīgas un ārvalstu investoriem un sadarbības partneriem pieņemamas līzings tiesiskā regulējuma bāzes. Līdz šim līzings tiesiskā regulējuma nodrošinājumam tika izmantoti Civillikuma pirkuma, nomas un aizdevuma līgumu, tos savstarpēji kombinējot. Turpmāk līzings regulējuma pamatā būs Komerclikuma Komercdarījumu sadaļa, kas ietver arī līzings regulējumu. Tomēr bez atsevišķām Komerclikuma normām, kas definē līzingu un pušu atbildību, neregulētie līzings jautājumi tiks regulēti ar Civillikuma pirkuma un nomas noteikumiem. Atbalstāms arī likumdevēja nodoms no līzings regulējuma loka neizslēgt patērētāju līzingu, kā arī līzings līgumus, kur viena no pusēm ir kooperatīvā sabiedrība, kas nav komersants.

Latvijas izvēlētais ceļš līzings tiesiskā regulējuma izveidē ir līdzīgs vairākām Eiropas valstīm, kas atsakās no domas ieviest atsevišķu līzings likumu, kas definē līzingu kā pilnīgi jaunu, iepriekš praksē neizmantotu līgumu, tā vietā sniedz regulējumu tikai būtiskākajiem ar līzings regulējumu saistītajiem problēmu jautājumiem, piemēram, lietas bojāejas risks, pamat regulējumu atstājot jau pazīstamo nomas un pirkuma līgumu ziņā. Tādēļ Komerclikumā līzings regulējumam veltīti tikai pieci panti.

Starptautisko organizāciju, kā UNIDROIT, aktīva iesaistīšanās unificētu līzings regulējošu tiesību aktu ieviešanā pasaules valstīs ir vērojama tikai dažus gadus, un reāli taustāmi un pārbaudāmi augļi vēl nav redzami. Tomēr pastāv cerības, ka 2008. gada novembrī

apstiprinātais UNIDROIT līzings paraug likums, gūs atsaucību un tiks iestrādāts, kā līzings likuma pamats, vairākās augošās ekonomikās. Lai gan Paraug likuma izstrādē piedalījās vairākas starptautiskas organizācijas, trīsdesmit valstu pārstāvji, kā arī vairāki atzīti tiesībzinātnieki un līzings speciālisti, tas nav pamats sekmīgai Paraug likuma darbībai. Tikai aktīva Paraug likuma piemērošana var sniegt vērtīgas atziņas par līzings līguma tālāko attīstības virzienu un galvenajiem problēmu jautājumiem, ko savukārt Latvijas likumdevēji varēs izmantot pilnveidojot līzings tiesisko regulējumu.

Rezumējot iztirzātos ar līzings līgumu saistītos jautājumus, Autors piedāvā līzings līguma definīciju, kurā ietvertas gan Komerclikuma, gan iepriekš pieminētās UNIDROID konvencijas līzings līguma definīcijā ietvertās tēzes.

Līzings līgums ir trīspusējs darījums, ar kuru komersants (līzings devējs) apņemas:

- a) iegūt īpašumā līzings ņēmēja izraudzītu lietu no līzings ņēmēja izraudzītas trešās personas (pārdevēja), paļaujoties uz līzings ņēmēja zināšanām un ņemot vērā līzings ņēmēja izvirzītos pirkuma līguma nosacījumus;**
- b) nodrošināt šīs lietas nodošanu līzings ņēmēja lietošanā, bet līzings ņēmējs apņemas pieņemt šo lietu un samaksāt nolīgto atlīdzību.**

Izstrādājot darbu un pētot dažādus ar jaunieviesto līzings regulējumu saistītos problēmu jautājumus, darba Autors izvirza sekojošus priekšlikumus:

1) Nepieciešams ieviest atrunu par līzings ņēmēja tiesībām prasīt pirkuma līguma noteikumu izpildi pret pārdevēju, par līguma noteikumiem, kas skar līzings ņēmēja intereses, piemēram, piegādes, garantijas nosacījumi, līzings objekta uzstādīšanas un nodošanas ekspluatācijā noteikumi.

Norma kalpotu līzings ņēmēju tiesību aizsardzībai, nodrošinot līzings ņēmējiem iespēju operatīvi reaģēt uz to skarošo tiesību aizskārumu no pārdevēja puses.

2) Jāparedz līzings devēja pienākums nodrošināt līzings ņēmēja izvirzīto noteikumu un nosacījumu ieviešanu pirkuma līgumā.

Saistībā ar striktu nosacījumu par līzings ņēmēja atbildību par līzings objekta nepiegādi, trūkumiem vai tā neatbilstību līguma nosacījumiem, jāpastāv objektīviem līdzekļiem, kā līzings ņēmējam, saviem spēkiem mēģināt novērst vai būtiski samazināt kādu no šiem riskiem. Paredzot līzings ņēmēja tiesību veikt šādus mēģinājumus jau pirms darījuma noslēgšanas, būtu tikai atbilstoša paredzamajai atbildībai. Tā kā līzings ņēmējs izvēlas līzings objektu un pārdevēju balstoties uz savām zināšanām, būtiski ir nodrošināt iespēju iekļaut līguma nosacījumus, kas

balstīti uz līzingsa ņēmēja specifiskajām zināšanām. Šī priekšlikuma īstenošanu var panākt paredzot atsevišķus gadījumus, kad tiek ierobežota līzingsa ņēmēja atbildība par līzingsa objekta nepiegādi vai kvalitāti.

3) Bez atsevišķu no pirkuma līguma izrietošu tiesību nodošanas līzingsa ņēmējam, jāparedz arī daļēja pienākumu un atbildības nodošanas līzingsa ņēmējam attiecībā pret pārdevēju, par pirkuma līguma nosacījumiem, kas attiecas uz līzingsa ņēmēju.

Lai arī līzingsa ņēmējs nav pirkuma līguma puse, tas ir ieinteresēts līguma izpildē un daļēji arī līzingsa devēja vārdā piedalās līguma izpildē, kas vienlaicīgi arī rada iespēju nodarīt zaudējumus pārdevējam. Piemēram, pirkuma līgumos, kas slēgti pamatojoties uz līzingsa līgumu, samaksas noteikumos bieži tie ietvertas atrunas par samaksas kārtību, kas tieši ir atkarīga no līzingsa ņēmēja. Līzingsa ņēmējs ir arī atbildīgs par lietas pieņemšanu, kas būtiski var ietekmēt pārdevēja pienākumu izpildi, tādejādi radot tam zaudējumus. Atsevišķu no pirkuma līguma izrietošu pienākumu un atbildības nodošanu līzingsa ņēmējam var panākt, iesaistot līzingsa ņēmēju kā trešo pusi pirkuma līgumā, tieši paredzot tā tiesības un pienākumus.

4) Līzingsa definīciju būtu lietderīgi papildināt ar izvēles nosacījumu, kas pieļautu par līzingsa darījumiem atzīt arī atkārtoti līzingsā nodotus līzingsa objektus, pie nosacījuma, ka līzingsa devējs nav šo lietu ražotājs vai pārdevējs.

Šāds definīcijas paplašinājums nodrošinātu, ka līzingsa devēju veiktās investīcijas pamatā nemainīgi tiktu pakļautas vienam tiesiskajam regulējumam un samazinātu nenoteiktības risku operatīvā līzingsa gadījumā. Tas nodrošinātu, ka aizvien finansiāli mazākiem uzņēmumiem varētu tikt piedāvāta aizvien specifiskāka tehnika operatīvajā līzingsā, kas līdz šim bija pieejama tikai uz finanšu līzingsa nosacījumiem.

Ņemot vērā līzingsa darījumu popularitāti un straujo attīstību, paredzamas, ka līzingsu regulējošo normu evolūcijai tuvākajos gadu desmitos būs divi pamatvirzieni – aizvien lielāku līzingsa regulējuma nošķiršanu no nomas regulējuma, un līzingsa lietas definējuma paplašināšanu, ietverot arī patērējamās lietas.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN JURIDISKO AKTU SARAKSTS

Literatūra

1. Geipele I. Līzings uzņēmējdarbībā. Rīga: Jumava, 1999.
2. Leja L. Līzings izpratne un pielietošana Latvijā un Eiropā (I). Likums un Tiesības, 2003, Nr. 1(41), 12 lpp.
3. Leja L. Līzings izpratne un pielietošana Latvijā un Eiropā (II). Likums un Tiesības, 2003, Nr. 2(42), 34 lpp.
4. Leja L. Līzings līgumu kvalifikācija un saturs Latvijas privāttiesībās. Promocijas darbs. LU, 2006.
5. Leja L. Par finansu līzings juridisko dabu. Jurista Vārds, 2000, Nr. 14 (167)
6. Līzings: viedokļi, problēmas, risinājumi. Latvijas Ekonomists, 1998, Nr. 5, 60 lpp.
7. LR Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.). K.Torgāna redakcijā. Rīga: Mans Īpašums, 2000.
8. Rozenfelds J. Valdījuma Teorijas. Latvijas Universitātes raksti, 2008, 740. Sēj.: Juridiskā zinātne. 42.-60. lpp.
9. Rudāns S. Par finansētā līzings formām. Jurista Vārds, 2002, Nr. 20(253)
10. Skuratova N. Līzings – tā nav noma, tas ir kaut kas cits. Latvijas Ekonomists, 1998, Nr. 1, 77 lpp.
11. Višņakova G., Balodis K. LR Civillikuma komentāri: Lietas; Valdījums; Tiesības uz svešu lietu. Rīga: Mans Īpašums, 1998.
12. Ardizzoni M., Wolff F., Voelker D., Bott K. German Tax and Business Law. Sweet & Maxwell, 2005.
13. Bridge M., Stevens R. Cross-border Security and Insolvency. Oxford University Press, 2001.
14. Castillo-Triana R. The UNIDROIT Model Law on Leasing. Background, foundation and application. <http://www.ftaconsulting.com/UNIDROIT.pdf> (aplūkots 2008. gada 25. oktobrī)
15. Completion of UNIDROIT's project for the establishment of a model law on leasing. UNIDROIT 2008. <http://www.unidroit.org/english/news/model-law-leasing.htm> (aplūkots 2008. gada 15. novembrī)
16. Draft Model Law on Leasing: Comentary, prepared by the UNIDROIT Secretariat. Rome, 10/13 November 2008. <http://www.unidroit.org/english/workprogramme/study059a/documents/2008js-wp4-e.pdf> (aplūkots 2008. gada 15. novembrī)
17. Draft Model Law on Leasing: Comentary, submitted by Governments and Organisations. Rome, 10/13 November 2008. <http://www.unidroit.org/english/workprogramme/study059a/documents/2008js-wp5add1-e.pdf> (aplūkots 2008. gada 15. novembrī)
18. Fletcher M., Freeman R., Sultanov M., Umarov U. Leasing in Development: Guidelines for Emerging Economies. ICF 2005. [http://www.ifc.org/ifcext/sme.nsf/AttachmentsByTitle/Leasing_in_Dev_Nov05.pdf/\\$FILE/Leasing_in_Dev_No v05.pdf](http://www.ifc.org/ifcext/sme.nsf/AttachmentsByTitle/Leasing_in_Dev_Nov05.pdf/$FILE/Leasing_in_Dev_No v05.pdf) (aplūkots 2008. gada 10. oktobrī)
19. Garner B.A. Black's Law Dictionary. West, a Thomson Business 8th ed., 2004.
20. Gilyeart S.C. Recommendations for a new leasing law for Georgia. 2004. <http://georgia.usaid.gov/pdf/16.pdf> (aplūkots 18. septembrī)
21. Hauck B. A model law. Legal Week . 26.10.2006 http://www.jenner.com/files/tbl_s20Publications/RelatedDocumentsPDFs1252/1465/LegalWeekHauck.pdf (aplūkots 2008. gada 26. oktobrī)
22. Horn N. German Banking Law and Practice in International Perspective, Walter de Gruyter, 1999.

23. Kieninger E.M. Security Rights in Movable Property in European Private Law. Cambridge University Press, 2004.
24. Mesnooh C. J. Law and Business in France: A Guide to French Commercial and Corporate Law. Martinus Nijhoff Publishers, 1994.
25. Nevitt Peter K., Fabozzi Frank J. Equipment Leasing, 4th edition, John Wiley and Sons, 2000.
26. Ronald C. C. Cuming, Model Rules for Lease Financing: A Possible Complement to the UNIDROIT Convention on International Financial Leasing. 3 Uniform Law Review 1998, p. 371.-385.
27. Rouse Nicholas C. Bankers' Lending Techniques. Lessons Professional Publishing, 2002.
28. Shrank I., Gough A. G. Equipment Leasing – leveraged Leasing. Practising Law Institute, 1999.
29. Sudhir P. Amemba. Emerging Lease Markets--The Evolution and a Model. http://unlease.ru/education/learning_materials/International-Leasing-Encyclopedia/145.php (aplūkots 2008. gada 25. oktobrī)
30. Wood P.R. Title Finance, Derivatives, Securitisations, Set-off and Netting. London: Sweet & Maxell, 1995.

Normatīvie akti

1. Eiropas Komisijas Regula 2003. gada 29. septembra regula Nr. 1725/2003, „17. Starptautiskās Grāmatvedības Standarts”.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003R1725:LV:HTML> (aplūkots 2008. gada 21. oktobrī)
2. Grozījumi Komerclikumā: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2009. 07. janvāris, nr. 2.
3. Krājaizdevu sabiedrību likums: LR Likums. Latvijas Vēstnesis, 2001.18. aprīlis, nr. 60.
4. 19.06.1997. likums "Par Unidroit konvenciju par starptautisko finansiālo līzingu"
<http://www.likumi.lv/doc.php?id=44300> (aplūkots 2008. gada 25. oktobrī)
5. Civillikums. CETURTĀ DAĻA. Saistību tiesības. <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220> (aplūkots 2008. gada 12. oktobrī)
6. Par pievienotās vērtības nodokli: LR Likums. Latvijas Vēstnesis, 1995. 30. marts, nr. 49.
7. MK 2006. gada 14. novembra noteikumi Nr.933 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība". <http://www.likumi.lv/doc.php?id=148768> (aplūkots 2008. gada 21. oktobrī).
8. Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība: MK noteikumi nr. 933. Latvijas Vēstnesis, 2006.30. novembris, nr. 191.
9. MK 2007. Gada 19. Aprīļa rīkojums Nr. 212, Grozījumi koncepcijā "Par komercdarījumu tiesisko regulējumu".
<http://www.likumi.lv/doc.php?id=156133> (aplūkots 2008. gada 25. oktobrī).
10. MK 2005. gada 16. Novembra rīkojums Nr. 731, Koncepcija "Par komercdarījumu tiesisko regulējumu".
<http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=1867> (aplūkots 2008. gada 25. oktobrī).
11. Draft Model Low on Leasing. Joint Session of the UNIDROIT General Assambly, Rome, 10/13 November 2008. <http://www.unidroit.org/english/workprogramme/study059a/documents/2008js-wp3-e.pdf> (aplūkots 2008. gada 20. novembrī)
12. Гражданский Кодекс Российской Федерации. <http://www.garant.ru/main/10064072-034.htm#par3341> (aplūkots 2008. gada 25. oktobrī)

13. Федеральный закон от 29 октября 1998 г. N 164-ФЗ "О финансовой аренде (лизинге)".
http://www.leasing.ru/ru/benefit/normative_basis/ (aplūkots 2008. gada 25. oktobrī)

Interneta resursi

1. <http://www.lda.lv/par/merki.html> (aplūkots 2008. gada 21. Oktobrī)
2. <http://www.unidroit.org/english/implement/i-88-1.pdf>
3. <http://www.lda.lv/par/statistika.html> (aplūkots 2008. gada 23. Oktobrī)
4. <http://www.bankasoc.lv/lka/statistika/nozare/article.php?id=608769> (aplūkots 2008. gada 23. Oktobrī)
5. <http://www.ikb-leasing.de/de/Informationen/veroeffentlichungen/marktdaten.jsp?i=0&null&lang=en>
(aplūkots 2008. gada 18. oktobrī)
6. http://www.accaglobal.com/publicinterest/activities/research/reports/smallbusiness_research/op-028
(aplūkots 2008. gada 18. oktobrī)

Annotation

Bachelor's paper deals with regulation of leasing agreement in Latvia's Commercial law. Objective of study is to consider questions concerning basic principles of leasing in general and to raise understanding of current leasing regulation in Latvia. Paper also gives review of World's developed countries experience in leasing regulation and their legislation features in these aspects. It is important to pay attention to new concepts of legal leasing regulation, to understand the further evolution of leasing and to propose useful suggestions to improve current situation. Summing up the studies verities and coming to conclusions it could be recognized that Latvia's strategy in building legal framework for leasing is cautious without drastic changes and novelty based on sound practice. This will help us step by step introducing needed changes to get for the best practice in legal leasing regulation.

Author gives some proposals to law makers concerning Commercial law, to finalize obtained cognitions. Given proposals basically supplement already proposed draft law with additional party's rights and duties and suggests expanding conditions for secondary leases.

Apliecinu, ka bakalaura darbu esmu uzrakstījis patstāvīgi, izmantojot darba norādītos avotus, un darbs nav plaģiāts.

_____ /Kristaps Stankus, 2009. gada 30. novembris/

Bakalaura darbs aizstāvēts:

Bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēde

2009. gada ____ . decembrī

un novērtēts ar atzīmi _____

Komisijas priekšsēdētājs _____